

1915. Izhaja dvakrat na mesec. 8. seš.

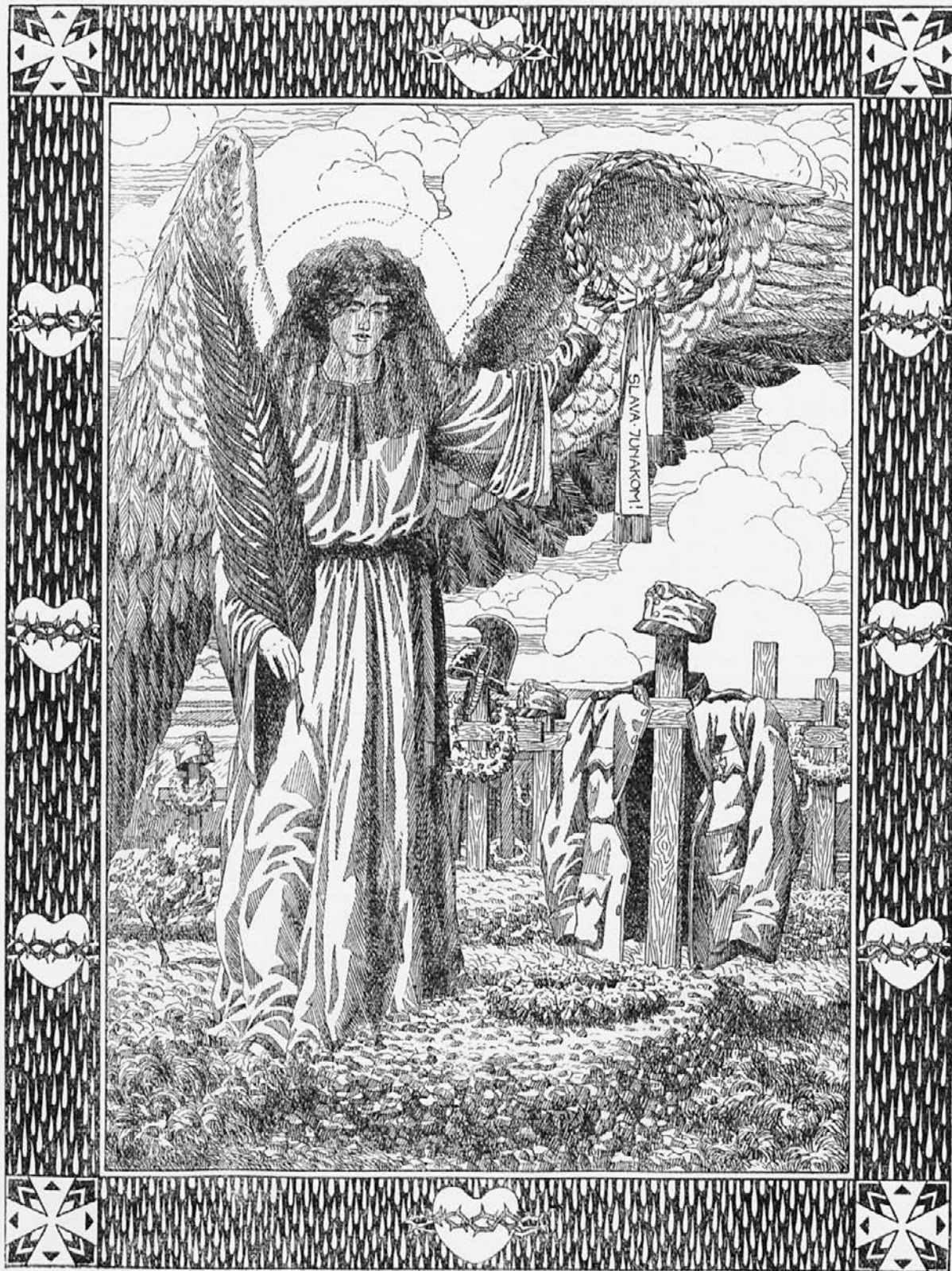
SVETOVNA VOJSKA

Padli slovenski vojaki - junaki.

**Cena 60 vinarjev, četrtletna
naročnina (6 sešitkov) 3 K.**

Urejuje Ivan Podlesnik -- Založila Katoliška Bukvarna

Smrt vojaka — smrt mučenca!

»Sladko in častno je umreti za domovino« — je rekel rimski pesnik. Krščanstvo pa pravi še nekaj več. Za kristjana ni vojakova smrt samo »sladek in časten« konec, ampak je sveto mučeništvo.

Poglejmo, kaj pravi o tem največji, najbolj ugleden in v celi cerkveni znanosti najbolj vpliven katoliški učenik — sv. Tomaž Akvinski.

V svojem glavnem delu »Summa theologia« (qu. 124, act. 5) razmotriva vprašanje, ali je samo smrt za vero edino pravo mučeništvo. Odgovarja, da je lahko vsaka čednost vzrok mučeništva. »Mučenci,« pravi veliki cerkveni učenik, »so torekoč priče resnice, kajti s prenašanjem svojega trpljenja do smrti dajejo pričevanje o resnici, ne o kakšni poljubni resnici, ampak o verski resnici, katero nam je Kristus prinesel. Zato jih imenujemo tudi priče Kristusove, saj pričajo pravzaprav za Kristusa. Resnica pa, ki nam jo je Kristus dal, je verska resnica, zato je mučeništvo izpoved vere. K veri pa ne spada samo notranja vdanost Kristusu, ampak tudi zunanja izpoved; in ta izpoved se ne sme omejiti samo na besede, ampak se mora pokazati v dejanju. Tako je zapisano pri apostolu sv. Jakobu: »V svojih delih ti bom pokazal svojo vero,« in v svojem drugem pismu Titu pravi apostol Pavel o neki vrsti ljudi: »S svojimi ustnicami priznavajo Boga, s svojimi deli pa ga zatajujejo.« Tako so vsa čednostna dela, če se ozirajo na Boga, izpoved vere. S tem kažemo svetu, da Bog taka dela od nas zahteva in da nam za to dá plačilo. Zato morejo vsa čednostna dejanja povzročiti mučeništvo, in res praznuje sveta Cerkve mučeništvo sv. Janeza Krstnika, kateri ni ravno zaradi svoje vere, ampak zaradi svojega ugovora proti zakonolomstvu pretrpel mučeniško smrt.

Na koncu svojih razmotrivanj govori sv. Tomaž posebej o smrti vojaka. Obrača se proti trditvam, češ, da se smrti vojaka ne more imeti za mučeništvo, in izjavlja, da vojak, ki z ozirom na Boga svoje življenje dá za domovino, umre prave muče-

niške smrti, ker je vsaka smrt, ki jo pretrpimo v izvrševanju kake čednosti, mučeništvo: »Blaginja države je med zemeljskimi dobrinami najvišja. Seveda je nadnaravna dobrina vere, za katero umre kristjan mučeniške smrti, višja kakor vsaka pozemeljska dobrina; ker se pa vsaka naravna dobrina izpremeni v nadnaravno, če jo človek z Bogom v zvezo spravi, zato more vsaka človeška dobrina z ozirom na Boga povzročiti mučeniško smrt.«

Kakšna spodbuda za naše vrle vojake na bojnem polju! Borijo se za veliko sveto stvar, ker gre za blaginjo države, ki je po besedah sv. Tomaža najvišje dobro na zemlji. Kdor pa tak ideal brani in zanj svoje življenje dá, ta ne izvrši samo čednostno, ampak junaško dejanje! Vse svoje in najdražje dá za najvišje dobro na svetu! In če to stori zato, ker v državni oblasti, ki ga je poklicala pod orožje, spozna oblast božjo in žrtvuje svoje delo, trpljenje in življenje Gospodu Bogu, kakor je to vsakdanja navada dobrega kristjana, potem je njegova smrt pravo mučeništvo. Po katoliškem prepričanju pa zadosti mučenec z žrtvijo svojega življenja za vso težo grehov in kazni. To je gotovo tisto plemenito versko mišljenje, ki spremlja v boj mnogo, neskončno mnogo naših krščanskih in ne samo katoliških vojakov.

Kakšna tolažba za vse drage, ki jih je vojak pustil doma, za starše, ženo in otroke, ki so navezani na očeta, kakšna tolažba za nevesto, kateri bodo najlepše nade prihodnosti morda uničene. Če ga tudi zadene smrtna krogla, saj umre mučeniške smrti za najvišje ideale, ki jih more ta svet dati, saj umrje za zemeljsko domovino, da si s smrtjo pribori nebeško domovino. (Dr. C. M. Kaufmann — »Fels«.)

* * *

Tudi naša ožja slovenska domovina je dala svoji materi Avstriji veliko vojno posojilo, ki se ne dá odtehtati ne z zlatom in ne s srebrom. Dala ji je mnogo, mnogo svojih najboljših sinov. Ali ji bo to posojilo kdaj povrnjeno?

Junakom časten spomin v naših srcih!

Valentin Rozman.

Dne 10. septembra 1914 je objavil »Slovenec« sledeče poročilo:

»Pri kraju Golgory je padel dne 27. avgusta c. kr. vojaški kurat Valentin Rozman, ravno ko je hitel nekemu težko ranjenemu na pomoč. Zadet je bil ravno v srce. Rusi niso kljub razobešeni zastavi »Rdečega križa« prizanesli obvezovališču in so tako tudi na ranjence streljali. Vojaški kurat Rozman je postal žrtev takega zločinskega vojskovanja Rusov.«

* * *

Valentin Rozman je bil rojen 13. februarja l. 1871. v Mostu pri Breznici na Gorenjskem. Posvečen je bil v duhovnika v Celovcu 25. julija 1896. Prideljen je bil vojaški bolnišnici v Gradcu. Ko je izbruhnila vojska, je bil prideljen najprej k štabu 6. divizije čet, nato pa je bil vpoklican k 7. pešpolku. Pokojni kurat Rozman je bil pri vojaštvu in pri civilnem prebivalstvu zelo priljubljena oseba.

Kurat Rozman je poznan slovenskim fantom po svoji knjižici: »Krščanski vojak«. Lani je bil par mesecev tudi v Ljubljani, kjer je namestoval tamošnjega vojaškega kurata gosp. Maračiča, ki je bil na dopustu. Bil je zelo simpatičen, ljubezniv mož, ki je bil poln ognja za dušno brigo našega vojaštva. Bil je inteligenten gospod, ki se je trudil vedno osebno in s peresom med naše vojake, zlasti slovenske, zanesti pravega katoliškega duha. Kolikokrat nam je pravil: Najboljši, najzvestejši in najbolj junaški so fantje, ki so prešinjeni od verškega duha.

Kurat Rozman ni bil le izboren vojaški propovednik in plodovit pisatelj, ampak tudi jako zabaven in ljubezniv družabnik. Ker je znal več jezikov, so ga njegovi predstojniki pošiljali propovedovat vojaškim krdelom na najrazličnejše kraje; poverili pa so mu često tudi druge zelo važne naloge. Odhajajoč na bojno polje na določeno mesto pri 17. pehotnem polku, je še dne 12. avgusta 1914 poslal ljubljanski prijateljski mu rodbini razglednico, na kateri je naslikan težko ranjen vojak v oskrbi usmiljenke. In kakor da bi bil slutil, kakšna usoda da ga čaka na bojišču, je napisal poleg slike: »Zadnji pozdrav celi ljubljani

družini. Bog Vas živi in ohrani.« In bil je to res — žal — zadnji pozdrav. Bodi mu lahka zemlja gališka!

* * *

Njegov prijatelj dr. K. mu je posvetil v »Domoljubu« sledečo pesmico:

Za Lvovom je gozdiček,
v gozdičku droben križ,
pod križem frišen griček,
v tem gričku Ti ležiš.

Skoz krogle v bojno polje,
v očeh pogum iskren,
v rokah pa sveto olje
in štolo krog ramen.

Smrt rožice potresa
krvave v bojno plan,
za strgana telesa
je grob že izkopan.

V tolažbo in zdravilo
v poljub jim daješ križ,
poslednje jim mazilo
za težko pot deliš.

Tod klanje, boj in jeza
pravkar divjali so,
molitev in odveza
in mir s Teboj gredo.

Pa kroglja priletela,
podrla Te na tla,
in kri Ti je privrela
iz mladega srca.

Ne zabim Te, junaka,
brez solze Te slavim.
Smrt bodi moja taka
kot Tvoja, to želim.

Tvoj grob nam svet ostane,
nezaben Valentin,
in častne Tvoje rane
in blažen Tvoj spomin!

* * *

Nadporočnik Huber iz Gradca je pripovedoval o neustrašenosti vojnega kurata Rozmana sledeče: »Ker me je šrapnel ranil na nogi, so me odnesli na obvezovališče, kjer sem našel vojnega kurata Roz-

mana, ki mi je ponudil gorke juhe. Opomnil sem ga, naj vendar odide, ker je sovražni ogenj že segel do obvezovališča, a me ni ubogal. Deset minut pozneje je bil gospod kurat mrtev.«

Franc Požlep.

»Na srbskem bojišču padli rezervni kadet 22. pešpolka Franc Požlep je rojen Ljubljčan in sin spoštovane rodbine Požlepove iz Komenskega ulice. Bil je marljiv dijak in delaven član slov. akad. društva »Danica« na Dunaju. Absolviral je ravno svoje študije in se pripravljaj, da nastopi svoj poklic, ko je bil poklican pod orožje. V nekem boju na meji mu je pretrgala smrt nit življenja. Padel je kot junak za domovino.«

Tako se je glasilo kratko poročilo, in vedeli smo, da je smrt na bojnem polju pokosila zopet mlad cvet.

* * *

»Ilustrirani Glasnik« je posvetil pokojnemu v spomin sledeče vrste:

»Dne 22. avgusta je padel na srbskem bojišču nadebuden mlad mož, Franc Požlep, sin znane ljubljanske rodbine. Študiral je v Ljubljani, maturiral leta 1902, z odliko in se nato posvetil filozofiji na Dunaju. Bil je vrl član »Danice« in je prva žrtev izmed vrst slovenskih katoliških akademikov. Bil je od svojih mladih let vesten, globoko veren, izredno priden in tihega, mirnega značaja. Od pičle podpore, ki jo je dobival na Dunaj od doma, je še nekaj prihranil, in ko je odhajal na bojišče, je izročil očetu petdeset kron z besedami: »Če me ne bode več nazaj, dajte ta denar za mašel.« Vrlo Požlepovo družino, ki ima še dva sina pri vojaki, in katoliško akademično mladino je zadel s to izgubo hud udarec: Družina je izgubila vzornega sina in brata, akademiki vnetega, zvestega sobojevnika.«

Bogumil Brinšek.

Dne 28. septembra je objavil »Slovenec« naslednje poročilo:

»Z bojišča je došla žalostna vest, da je padel rezervni častnik Bogumil Brinšek smrtno zadet. Za vse je ta vest hud udarec, kajti kdor je rajnegega poznal, je vedel,

da je bil pokojnik blaga, neprecenljiva duša. Vedeli so ga ceniti posebno tovariši, ki so z njim tvorili klub »Dren« in skupaj polazili na nešteto naših krasnih gorâ in preiskali podzemski svet čudovite Notranjske in Dolenjske. Kjer je veljalo tvegati za tovariše in znanost življenje, je bil prvi zraven, in kadar so po težavnem podzemskem delu odreveneli trudni udje, bil je najljubeznivejši družabnik. Marsikdo je užival njegove umotvore: bil je, drznem se trditi, najboljši slovenski amaterfotograf. Svoji umetnosti, za katero je motive iskal le v planinah in podzemskih jamah, je žrtvoval vse. S svojimi slikami je krasil »Planinski Vestnik«, »Dom in Svet« in planinske kočice in tudi marsikateri navdušen planinec je okrasil svoje stanovanje z njegovimi umotvori. Nenadomestljiv bo staršem, a nenadomestljiv tudi tovarišem. — O njegovi smrti je znano to: Padel je v boju s Srbi. Krogla ga je zadela v srce, nakar je živel še pet minut, in mrtvega so pokopali na bojnem polju z vojaškimi častmi. Žalostno vest je njegov stotnik naznanil staršem in tovarišem. Naj mu bo lahka tuja zemlja!«

* * *

Pokojnik je bil c. kr. finančni računski asistent in c. kr. poročnik v rezervi v Ljubljani.

Karel Peče.

Služil je pri 37. domobranskem pešpolku, padel pa na južnem bojišču pri Stebrih pri Višegradu dne 22. avgusta. Zadet je bil pri naskoku na neko višavo in je po dveh urah izdihnil.

* * *

Stotnik Karel Peče je bil sin znane ljubljanske družine. V Ljubljani je bil splošno znan in priljubljen vsled svoje skromnosti in prijaznosti. Bil je vnet Slovenec in se takega kazal povsod.

Bil je izredno dober sin in iskren brat. Dva dni pred smrtjo je sredi bitke pisal svojim domačim: »Čudim se, kako mirno se dá sredi ognja — pisati. Rekel bi lahko s Hoferjem: Ach, wie schießt ihr so schlecht! (Ah, kako slabo streljate!) Hej, kako visoko žvižgajo krogle nad menoj!«

Potem je pa ena priletela in ga zadela; padel je junak, vrl slovenski častnik.

Štefan Podboj.

Kratko poročilo o njegovi junaški smrti se je glasilo:

»Dne 31. avgusta je padel na bojišču na severu profesor na celovski gimnaziji g. Štefan Podboj. Bil je rezervni poročnik v pešpolku št. 67. Star je bil 33 let. Rojen je bil v Adamovem pri Velikih Laščah, sin posestnika Štefana Podboja. Časten mu spomin!«

* * *

Rajnik je bil rojen 24. maja l. 1881. na Adamovem pri Velikih Laščah. Oče in mati mu še živita. Odlično je dovršil gimnazijo v Ljubljani in vsučilišče na Dunaju. Nastavljen je bil najprvo na I. državni gimnaziji v Ljubljani, nato pa je bil štiri leta na c. kr. gimnaziji v Celovcu kot naslednik rajnega profesorja dr. J. Sketa.

Pokojni je bil literarno zelo delaven. V koledarju Družbe sv. Mohorja za leto 1911. je zanimivo popisal življenje svojega strica, župnika Jan. Podboja. Tudi Jurčičevega »Desetega brata« je on Družbi priredil za tisk. Društvo slovenskih profesorjev je v rajniku izgubilo dobrega prijatelja in kremenit značaj.

Kot profesor je večkrat v šoli razlagal rimskega pesnika Horacija, ki je zapisal: Dulce et decorum pro patria mori — sladko in častno je za domovino umreti. — Sedaj je tudi njega doletela ta čast.

V vojsko je odšel dne 2. avgusta leta 1914. Služil je pri pešpolku št. 67 kot poročnik v rezervi. Dne 11. septembra pa je njegov stotnik poročal staršem, da je Štefan padel, zadet v srce. Pokopan je na vaškem pokopališču Dabrova, politični okraj Cizanow v Galiciji.

Andrej Beričič.

Dne 22. septembra smo brali v časopisih sledeče oznanilo:

»V globoki žalosti naznanja Izvršilni odbor S. L. S., da je njegov ugledni član in neumorni delavec za ljudski blagor, gospod Andrej Beričič, trgovec na Rakeku, dne 8. septembra na severnem bojišču v boju za domovino našel junaško smrt. Blag mu spomin! — Dr. Ivan Šusteršič, načelnik S. L. S.«

* * *

Mlad mož, niti 30 let star, še malo poznan v širši javnosti, a tembolj v cerkniškem okolišju, eden najizvrstnejših sodelavcev S. L. S., zvest soprog, skrben oče, poln žive vere, je z mladeniškim ognjem, a s trezno premišljenostjo prišel za delo v korist ljudstvu. Razen ljudske v Idriji ni menda obiskoval drugih šol, a z lastno nadarjenostjo in marljivostjo si je osvojil poleg slovenskega še nemški in italijanski jezik. Ljubezniv, ponižen, pa nenavadno odločen nasproti vsakomur, se ni bal ugovarjati tudi lastnim pristašem, ako je videl, da bi utegnil biti oškodovan ljudski blagor, in najsij je imel radi tega sam trpeti škodo. Kristalen značaj. Ni čuda! Saj je vsak dan bral kak odstavek iz Tomaža Kempčana. Ta knjižica ga je spremila tudi na bojišče. Pri obilnem delu za javnost in za dom — imel je dve trgovini, eno na Rakeku, drugo v Planini — je redno vsak mesec prejemal svete zakramente. V dopisnici z bojišča naznanja svoji soprogi, da je dne 6. septembra tamkaj prejel sveto obhajilo. In dva dni potem, na Marijin praznik, je bil smrtno zadet. V daljni Galiciji počiva njegovo blago srce. Zapustil je zvesto soprogo in štiri nedorasle otročiče.

* * *

Kako plemenit značaj je bil pokojni, priča najbolj zadnje njegovo pismo, ki ga je poslal z bojišča soprogi:

»Sedaj vidim, da sem zelo blizu skoraj neizogibni smrti. Krogle, šrapneli, ruski pešci in kozaki so blizu. Zato čutim potrebo, da se poslovim od vseh Vas... posebno od svojih otročičkov in od Tebe, moj angel varih, moja zvesta, predobra, osrečujoča spremljevalka... Kako rad bi prišel in Ti podal roko... Rad bi še videl otročiče in jih blagoslovil, pa ker to ni mogoče, jih blagoslovljam od tukaj z očetovskim blagoslovom, ki naj jih spremlja skozi življenje in pripelje do večne sreče! Ostani jim Ti dobra, skrbna mati!... Odpusti mi vse moje pregreške in molite zame! Jaz bom pri Božu prosil za Vas, zlasti, da se vdaste v Njegovo sveto voljo. Ako je On tako določil, že vé, zakaj. Gotovo ne v kazni meni in drugim, temuč iz ljubezni, ker mogoče bi ne bil nikdar tako pripravljen... Zato se ne žalostite preveč... bodi pogumna, moja ljuba, zvesta

žena. Veš, saj jih bo mnogo, ne boš sama... in to je vendarle častna smrt. Tudi meni se sicer srce krči, a vem, da brez božje volje tudi padel ne bom. Molil sem tako in ga prosil, če je Njegova volja, da ostanim... Pišem kar med maršem, zato je slabo pisano, in ne vse en dan, zato je slaba zveza... Skrbite, prijatelji in strankini pristaši, da Dom na Rakeku ne propade in da stranka ne zaostane!... Pozdravljam vse s prošnjo za spomin v molitvi... Na srečno svidenje pri Jezusu, vrelcu ljubezni, in pri Mariji!...»

In to naj ne bo smrt mučenika-svetnika?

Samo Vošnjak.

Rojen je bil pri Sv. Venčesu blizu Slovenske Bistrice kot sin dobro znanega pisatelja, posestnika in politika dr. Josipa Vošnjaka.

Po vojaški šoli je služboval večinoma pri kranjskem pešpolku št. 17 ter bil nameščen v Ljubljani in v Celovcu. Malo pred vojsko je postal stotnik. Ko se je preuredilo vojaško pravosodje v naši armadi, je obiskoval v Gradcu tečaj za vojaške sodnike, da bi pozneje pri divizijskem sodišču nastopil službo. Ker so v Celovcu potrebovali za ta posel slovensčine zmožnega častnika, je bil on odločen za to mesto.

Zaročen je bil s hčerko bivšega nadporočnika Štefana Christa, Marijo Christ. Na dan mobilizacije, dne 1. avgusta, je bila poroka pri Sv. Venčesu. Že dne 13. avgusta pa se je moral ločiti od mlade soproge in se odpeljati v boj v Galicijo.

Dne 26. avgusta je bila proti večeru v bojih pri Lvovu odločena avstrijska zmaga, pri kateri je odlično sodeloval tudi pešpolk št. 17. Zlasti 2. kompanija, kateri je poveljeval stotnik Samo Vošnjak, se je bojevala tako sijajno, da je sam polkovnik prišel ter častital g. stotniku, češ, da ga bo priporočil v odlikovanje. Zdajci prileteli iz zasede sovražna krogla ter zadene stotnika Vošnjaka naravnost v — srce.

Kako plemenitega duha je bil pokojni stotnik, priča pismo, ki ga je pisal z bojišča svoji mladi soprogi:

»Spomni se, da si vojakova žena. Ne jokaj, ne obupavaj. To bi bilo najslabše, kar Te more zadeti. Trdno zaupaj v Boga, kakor jaz zaupam v Njega. Jaz sem vedno še optimist. Če ne hodiva po rožah v tem življenju, bova pa hodila enkrat po njih v onem...«

Kako lepo mišljeno in povedano! Samo verno srce more tako govoriti.

Samo Vošnjak je podedoval od svojega očeta globokega duha, od matere veseli značaj. Ljudstvo njegovega rojstnega kraja ga je imenovalo na kratko Samo. Moštvo in častniki so ga spoštovali kot svojega predstojnika in prijatelja. To pa je najlepše, kar moremo reči o slovenskem častniku!

Ivan Kobè.

Tudi stotnik Slovenec!

Rojen je bil leta 1878. Ljudsko šolo in spodnjo gimnazijo je končal v Novem mestu, kadetnico pa je dovršil v Karlovcu. Nato je bil kot praporščak prestavljen v Petrovaradin, kjer je skoraj osem let služboval pri pešpolku št. 70. Kot nadporočnik se je preselil v Gorico k domobranskemu pešpolku št. 5 in odtod k istemu polku v Pulj. Iz Pulja je bil prestavljen k 17. domobranskemu pešpolku v Rzeszow, odkoder je ob začetku vojske odhitel na bojno polje.

28. avgusta ga je zadela sovražna krogla in 29. avgusta je izdihnil v bolnišnici nekega ruskega samostana, previden s sv. zakramenti. Vojni kurat ga je ob navzočnosti častnikov in moštva blagoslovil. Pokopan je bil na lepem prostoru pri samostanu poleg grško-katoliškega pokopališča v poseben grob, ob katerem so postavili križ z njegovim imenom.

Rajni stotnik je bil častnik z dušo in telesom, hraber in neustrašen, in se je v bojih v Rusiji zelo odlikoval. Dne 24. avgusta je pisal svoji materi v Novo mesto:

»Prvo slavno bitko dobili. Rusi so bežali kot nori, vse so od sebe vrgli: orožje, obleko itd. Imeli smo gardo pred sabo in jih vrgli. Jaz sem s svojo kompanijo vzel eno baterijo in 196 Rusov, med temi štiri oficirje. Moji ljudje in jaz smo kar nori od veselja. Izgubili nismo dosti ljudi. Jaz štiri ranjene in nekaj jih še manjka. Moj konj

je izginil. Bitka je trajala od 6. ure zjutraj do 7. ure zvečer. Artiljerija naša je streljala, da je bilo veselje. Rusi streljajo slabo, vse previsoko. Naši so jih vsega nekaj tisoč ujeli včeraj, in ranjenih in mrtvih je polno. Spali bomo danes na bojnem polju. Jaz sem s svojimi ljudmi pri vzetih topovih. Zdrav sem in vesel.«

Čez pet dni pa — mrtev!

Anton Hrovat.

17. oktobra 1914.

Draga mati in ljuba sestra!

Naznanjam Vam, da zdaj hodimo po samih hribih in se bijemo s Srbi. Bil sem že štirikrat v ognju. Hvala Bogu, dozdej sem še vselej srečno prišel iz boja. Kako bo pa zanaprej, pa ne vem — malo molite zame.

Leti na nas kot dež. Pade marsikateri, ki ne bo vstal več. Tudi jaz sem v takem položaju. Preobjedli se tudi ne bomo in vroče nam je samo v boju in »šturmu«. Pozdravim Vas vse skupaj. Z Bogom!

* * *

To pismo je od mojega bratranca, po domače »Tonenga Toneta« iz Gradiša. Nikoli ne bom pozabil tistih prijetnih nedeljskih popoldnevov, ko sva poleteli skupaj ležala pod košatim orehom za hišo in brala »Domoljuba«.

Prišlo pa je letošnje poletje. Marsikdo ga bo pomnil celo življenje. Koliko joka in solz se je že storilo letos!

Kakor drugi mladi Gradišani, je bil tudi on poklican v vojsko. Hudo se mi je storilo po njem. V srcu sem imel slutnjo, da ga v življenju ne bom več videl. Toda prišel je še enkrat na dopust iz Ljubljane za en dan. Nekoliko časa je bil potem še v Trstu, potem je pa odšel s svojim 27. brambovskim pešpolkom v Srbijo.

Gori navedeno pismo je prvo in zadnje s srbskega bojišča. Že dva dni potem je padel. Slutnje, ki jih je razodel v pismu, so se kmalu uresničile... dva dni potem!

Dne 7. novembra so dobili moja teta, njegova mati, uradno obvestilo, da je padel 19. oktobra. Še za prvim sinom Martinom se niso nesrečni moji teti posušile solze, a že druga nesreča in morje solz... Zadnja podpora, zadnji sin! Prvi, Martin, počiva

v Kölnu na Nemškem, drugi, Tone, pa v Srbiji.

Tone je bil rojen leta 1872.

Blagi Tone, vem, da si pohitel za svojimi tovariši k nebeškemu Kralju, pri katerem se ne preliva več kri, ampak delijo samo lavorike in uživa večno veselje. Tudi tebi velja:

Le eni ljubici je zvest,
ti ljubici čast se pravi,
ta gre z njim v boj krvavi,
ga spremlja čez gore brez cest
in čez obzidje trdnih mest,
kjer smrt junaške brate
vabi v svate...

(V spomin napisal Anton Stražar, Prapreče pri Lukovci.)

Jožef Volk.

Rojen je bil dne 27. februarja l. 1888. na Suhoriji, občina Košana na Notranjskem. Bil je krepak, pošten mladenič in priden delavec. Kot vojak je služil v Gorici pri 7. lovskem bataljonu. Potem je bil eno leto v Ameriki. V začetku julija se je vrnil domov in kmalu potem je moral odriniti na bojno polje. Kakor bi slutil, da se ne vrne nikdar več, je rekel svojemu bratu ob slovesu: »Mater sem spremil do groba, očeta ne bom!«

Kmalu so se uresničile njegove misli. Dne 8. septembra je bil ranjen, krogla mu je predrila trebuh in hrbet; dva dni pozneje je bil že pokopan.

Ko se je raznesla vest po vasi o njegovi smrti, je pretresla marsikoga in mnogo oči se je orosilo, kajti bil je priljubljen ne le pri domačih, ampak pri vseh vaščanih. On sam ni poznal ne sovraštva ne prepira, zato so ga vsi čislali. Pogrešali ga bodo domači, ki so ga tako ljubili, pogrešali prijatelji in znanci, da, cela vas.

Matevž Zaplotnik.

Rajni Matevž Zaplotnik je bil rojen v Letenicah pri Kranju iz znane rodbine, iz katere je izšel tudi ljubljanski katehet gospod Ignacij Zaplotnik. Bil je izredno priden, skromen mladenič, vzornega vedenja, spoštovan in ljubljn od vsakogar, kdor ga je poznal.

Padel je v bitki na severnem bojišču, kruto ranjen od sovražne krogle. Še malo

pred svojo smrtjo je govoril z našim rojakom, vojnim kuratom dr. Kulovcem, kateri je tudi obvestil sorodnike o njegovi smrti.

Mirno počivaj, vrli junak!

(»Ilustrirani Glasnik«.)

. . .

Veliko dobrih mladeničev in mož nam je že pobrala smrt na bojišču. Danes se spomnimo Matevža Zaplotnika. Padel je na Mali Šmaren pri Grodeku. Imenovani je bil iz znane in spoštovane Klemenčeve rodbine na Leténicah v župniji Goriče zgor Kranja — brat g. kateheta Ignacija Zaplotnika v Ljubljani. Bil je izredno srečne narave. Nikdar se ni prepiral, nikdar zdihoval in tarnal. Dičila ga je neprisiljena in nevsiljiva pobožnost. Veselje ga je bilo gledati pri molitvi. Vpisan je bil v Marijino družbo v Goričah in je — kakor je v družbi navada — vsako nedeljo z drugimi tudi opravljal družbene molitve pred Marijinim oltarjem. Bil je tudi abstinent druge stopnje in je zvesto izpolnjeval prevzeto dolžnost. Ko se je bil s tabora na Brezjah domov vrnil in bil precej užejan, je odklonil sadni mošt, češ, en dan v tednu ne smem piti, ker sem vpisan med abstinate. Zaradi svojega prikupljivega značaja je bil splošno priljubljen. — Sedaj krije blagega Matevža bratska galicijska zemlja. Bodi mu lahka! V domovini pa mu ostani časten spomin!

Iz njegove zapuščine smo dobili tudi 30 kron za poravnavo stroškov, ki smo jih imeli za tiskovine in svetinjice za vojake. Bog mu bodi plačnik! Bil je tudi sam pri pridigi za vojake, ki se je dala pozneje tiskati. Prejel je tudi vredno sv. zakramente. Gotovo veljajo tudi o njem besede, ki so zapisane v oni pridigi:

O srečna duša, blažor ti,
ki Jezusa zaužila si!
Presrečno tudi je telo,
ki prejme Jezusa lepo,
na sodnji dan obdal ga bo
nebeški Kralj s svojo častjo.

(»Bogoljub«.)

Luka Čebašek.

Doma je bil v vasi Moše, župnija Smlednik, sin Ivane Čebašek, ki je poslala štiri vrle sinove v bojno vrsto.

Z izrednimi zmožnostmi in ljubeznivo postrežljivostjo se je pokojni prikupil vsakemu, kdor je prišel z njim v dotiko. Bil je jako delaven član izobraž. društva in načelnik Orla v Smledniku. Strojna zadruga in njen lep razvoj je bila njegovo delo.

Kakor otrok se je veselil na dan mobilizacije vojnega pohoda. Hitel je v Galicijo, čeravno bi začasno lahko ostal v Ljubljani, da vadi novince, ker je bil četovodja.

Njegova iskrena srčnost mu je postala v častno smrt. Padel je 26. avgusta zadet od krogle.

. . .

Ko se je pred nekaj leti po Slovenskem začela zbirati orlovska armada, pač ni nihče pričakoval, da ji bo v tako kratkem času dana priložnost, pokazati in dati svoje moči v obrambo domovine. Svetovna vojska je tu in ni ga skoroda odseka, ki bi v njem vsaj par članov ne bilo zamenjalo orlovske uniforme z vojaško.

Prav je tako. Zato smo delali, zato zbirali, zato se žrtvovali, da razpolagamo s četo, ki se ne boji z veseljem in navdušenostjo se boriti za ideale, katerih eden je tudi: lepa in svobodna domovina.

Odsekove kronike imajo zabeleženo, koliko in kateri člani so odšli na bojno polje. Tekom in koncem vojske pa bo vstet tajnik marsikomu morda dodal kratko notico: Se ne vrne več; padel je na bojišču. Junaški mu spomin! Spodobí se, da se tudi »Mladost« spominja svojih vrljih članov, ki so odšli na bojno polje, zlasti pa onih, ki so tam dali svoje življenje za blagor domovine.

Če gremo povrsti, je eden prvih, ki je padel izmed Orlov na bojišču, brat Luka Čebašek, načelnik Orla v Smledniku.

Rojen je bil padli junak Čebašek v Mošah v župniji Smlednik.

Dovršivši prvo šolo z uspehom, se je po očetovi smrti vrnil domov. Potrjen v vojake, je služil pri 17. pešpolku ter dosegel šaržo četovodje. Kako je bil priljubljen pri vojaki, dokazuje drag brovning, ki so mu ga v znak hvaležnosti kupili enoletni prostovoljci. Silili so ga, da ostane pri vojaki, toda ljubezen do domače grude in kmečkega dela ga je gnala domov. Toda ostal je vojak tudi doma: vojaški nastop, hoja, kratek v besedi, odločen v izvršitvi. In kot tak je bil tudi na dan mobilizacije.

Poskakoval je, kakor da gre na svatbo. Uredil je hitro svoje stvari, zbral sobojevnike iz vasi, se poslovil s tremi svojimi brati od matere-vdove ter hitel še tisto znamenito nedeljo v Ljubljano. Vsa njegova poročila poslej so polna srčnega duha. Bila so pa pičla, kajti takoj, ko so naše čete po tridnevem maršu iz mesta, kjer so taborile, trčile skupaj z Rusi, ga je zadel smrtonosna krogla dne 26. avgusta.

Značilni za tega mladeniča sta njegova idealnost in nesebična delavnost. »Veseli me in nekaj me priganja,« mi je izpregovoril, »da bi šel v svet in si še pridobil na znanju, toda še lepše je doma nad savsko pečino. Mislim, da sta moja vas in fara Smlednik tudi zadosti veliki, da izpeljem svoje načrte!« In je študiral, bral in delal načrte, nikdar ugnan. Bencin-motor je do zadnjega vijaka razdril in ga toliko časa opazoval, da mu je bila znana vsaka stvarca.

Razumljivo, da je bil kmalu izvoljen načelnikom, ko je pristopil k odseku. Kot tak je vso svojo pozornost obrnil odseku v prid. Zbiral je fante, jih navduševal, vadi, učil, grajal in hvalil. In reči se mora, da je bilo lepo tiste čase v telovadnici. Veselje je bilo gledati mlade telovadce, kako so se oklepali svojega voditelja, ki jim je dajal ognja. Take prireditve, ki se je za časa načelnika Čebaška vršila v Smledniku povodom okrožne javne telovadbe, Smlednik pač ne bo več kmalu videl. Ohranilo ga bo v spominu tudi domače izobraževalno društvo. Z marsikatero igro je ravno Luka povzdignil domače izobraževalno društvo. Marsikaterih dramatičnih uspehov, ki se z njimi lahko ponaša smleški oder. Spominjam se predvsem na igro: »Andrej Hofer«. Če je junaka Hoferja ta junak tako dovršeno igral, da je žel pohvalo mož, dokazuje, da je bil duha in srca kakor Hofer.

Idealno delo v odseku in društvu, praktično delo pa je daroval strojni z drugimi. Sam jo je ustanovil, sam je naporno delal z motorjem, ponoči pa bil njen tajnik, strojnik in vse. Podnevi je ali vodil knjige ali pa pohitel v društvo. Zaslужil si je Čebašek s samim motorjem, da ga ljudje ohranijo v dobrem spominu.

Luka Čebašek je bil cel mož v zasebnem in javnem življenju: globokoveren in

vesten v izpolnjevanju svojih dolžnosti, obdarjen z obširnimi znanjem in zrnato besedo; trezen, tako da je še druge s svojim vplivom odvadil pijače; delaven in nesebičen v pomoči do bližnjega, skratka tak, kakršen naj bi izkušal postati vsak slovenski Orel.

Ali je prav, da si ostal v zemlji gališki? Ni prav, ker si pustil doma še veliko dela neizvršenega; ni prav, ker si pustil doma krepostno mater, ki ji bo ostala rana v srcu, čeravno prenaša bol kakor Makabejka. Prav pa je, ker se je tako dopolnila volja božja in prav je, ker je bila Tvoja smrt kamenček k utrditvi nove Avstrije. Zato naj palma krasi Tvoje junaško čelo!
(Napisal Ant. Porenta.)

Jožef Praprotnik.

Rajni je padel na južnem bojišču.

Rodil se je v Središču na Štajerskem. Prosti čas, ki mu je preostajal pri krojaški obrti, je posvečal z vso vnemo našim društvom. Mariborski Orel mu ohrani hvaležen spomin kot svojemu vestnemu predsedniku in načelniku, društvo »Kres« v Gradcu kot svojemu marljivemu sotrudniku, Jugoslovanska Strokovna Zveza v Gradcu kot svojemu predsedniku, vsi, ki so ga poslušali na shodih, kot navdušenemu govorniku. Prej se je boril za večno lepe ideale z uma svetlim mečem, sedaj je padel za domovino kot junak z bojnim mečem.

* * *

Kako daleč se povzpne lahko tudi ne posebno šolan mladenič, ako ostane zvest materinim naukom, naj priča lep spomin, ki mu ga je napisal St. Klas v »Mladosti«. Ta spomin pa priča tudi, kako vzgaja društvo »Orel« svoje člane in koliko požrtvalnosti in navdušenosti je v naših Orlih.

Pred nekaj leti se nas je peljalo pet Orlov iz Gradca na slavnost v Petrovče. V Mariboru nam je bilo počakati jutranjega vlaka. Tri, štiri ure čakanja smo prebili deloma v kavarni, deloma v mestnem ložu. Ko se je napravil dan, smo se napotili, da si ogledamo mesto. In tedaj nam je prišel nasproti po Koroški cesti čil Orel v kroju. Pozdravili smo ga — veseli in se čudili, da je že pripravljen, dasi je manjkalo do vlaka še par ur. Vljudno nam pove, da ga skrbi,

da ne bi kateri izmed bratov zaostal in zamudil vlaka. Odhitel je naprej v drugo ulico, kjer je potrkal na okno bratove sobe in ga pozval, naj se požuri. In potem naprej, dokler ni bila vsa četa skupaj.

Zanimal me je ta vrli mladenič s svojim plemenitim obrazom in resnim nastopom. Bil je Jože Praprotnik, ki je pred par meseci prelel svojo kri za domovino, zadet od srbske krogle.

Imel sem priliko, spoznati vse njegove vrline. Prišel je v Gradec, kjer se mu je nudilo dosti dela. Prav tedaj je bilo društveno življenje v polnem cvetu. Orel in »Dekliška zveza« sta tekmovala med seboj v delu in napredku. Vršila so se redna tedenska predavanja in fantovski sestanki. Nedeljo za nedeljo so prihajale v »Kres« nove osebe, dan za dnem so se oglašali novi člani. Imel sem čast, sodelovati pri tem delu, in kadar sem se zamislil v to veselo življenje, me je prešinila sladka zavest, da je sedaj dosežen višek, da se več ne bo dalo.

Jože pa je nosil v srcu še druge načrte, in ko so se mu zdeli godni, je prišel z njimi na dan zelo previdno. Oprezen je bil na vse strani.

Včasih sem ga našel v njegovi nizki sobici, ko je zamišljen strmел predse. Ni me opazil, dokler ga nisem pozdravil in nagovoril.

»Pozdravljen! Kaj pa zopet tuhtaš?«

Bil je v zadregi, a se je takoj zavedel ter mi začel na dolgo in široko razkladati svoje načrte. »Nocoj nameravam v društvu govoriti fantom o ljubezni do domovine. To važno reč še vse premalo poudarjamo. Pomisli, koliko pridnih ljudi se nam izpridi samo tu v Gradcu! Res, da se stori, kar se da, ali tako malo je to v primeri s potrebo. Predvsem moramo vzgajati v fantih značaj. Vsak član se mora zavedati, zakaj je pri društvu. Tisti, ki ga vlečejo samo zabave, ki mu jih nudimo, ne bo nikoli pravi član; prejalislej se bo vrgel v naročje nasprotnikom, ki mu v tem oziru lahko dajo več, kakor mi.«

»Res je, to je rana, ki se ne da zaceliti,« sem mu pritrdil, ko sem pomislil, kako sem se včasih varal pri kakem fantu.

»Je ozdravljiva, treba pa je potrpljenja. Uspehov ne bo takoj prvi dan. Glej, nocoj nameravam pričeti s fanti razgovor

o tem. Če se mi posreči vzgojiti nekaj fantov, ki bodo v resnici junaki, ki bodo svojo moč zajemali pri tabernaklju, potem bodo oni sami šli kot apostoli med druge. Mi moramo misliti na svojo službo božjo. Čemu pa nam bode ta, ako ne bomo k službi božji hodili? Priti moramo do tega, da bomo imeli svoj slovenski Orlovski dom v Gradcu. Osnovati moramo svojo delavsko organizacijo, da ne bomo odvisni od milosti Nemcev ali celo socialnih demokratov.«

Skoraj čudil sem se njegovim načrtom, kajti dasi sem sam želel vse tako, videl sem pri vsem toliko ovir, da se meni še sanjalo ni, da bi se lotil takega dela.

»To je gotovo,« je dejal. »Žrtev bo treba, brez teh ne bo šlo. Jaz sem pripravljen na vsako! Oh, ko bi bili tudi vsi drugi tako!« In pravil mi je tožen, kako malo imajo rojaki zmisla za pošteno reč. »Zadnjič sem vabil čevljarja doli, naj pristopi v društvo. Veš, kaj je rekel: Če boste potem pri meni čevlje kupovali. S takimi kupljenimi ljudmi ni nič! Človek izgubi vse veselje, če o tem premišljuje.«

Ali Jože ga ni izgubil. Tisti večer je govoril po telovadbi fantom o ljubezni do Boga in domovine in o naših vzorih tako iskreno in pristrčno, da so se sicer poštena ali zapuščena srca fantov začela mehčati. »Za poštenost, za Boga in domovino tudi smrt,« je vzkliknil razvnet.

Fantom so šle besede v srca; saj jim je govoril tovariš, ki mora sam nositi pezo mestnega življenja v mrzli tujini. Ako on lahko vztraja, zakaj bi drugi ne! In rodil se je sklep za sklepom. Jože pa je skrbel za vsakega. Zvečer je šel zadnji iz društva, zjutraj si ga videl že zarana pri mizi Gospodovi in potem zatopljenega v molitev, dokler ni šel na delo.

Četa Orlov je naraščala. Telovadci so se izurili že tako, da se je sprožila misel o javnem nastopu Orlov v Gradcu. Lepa misel, ali kdo jo bo izpeljal? Jože se je lotil tudi te težke naloge. Kmalu je dobil v ta namen primerno dvorano. Treba jo je bilo še primerno okrasiti, postaviti v njo najpotrebnejše telovadno orodje ter prirediti v njej par vaj. Jože je vse to dovršil s čudovito spretnostjo. Znal je pridobiti vsakega, katerega je rabil za delo. Temu je dal za liter vina, onemu stisnil kronico, druge je pridobil s prijazno besedo. Zdelo

se je, da so to pot vsi z nami, da nas vsi podpirajo... Vsa stvar, dasi težka, se je izvršila točno po načrtu in za graške razmere naravnost sijajno. Samo bali smo se primanjkljaja, ker so stroški zelo narastli. Drugi dan pa je Jože vesel poročal pri sestanku, da je ostala lepa vsota kot čisti ostanek. Toda malokdo je vedel, da je Jože cel teden stradal, samo zato, da je s svojim zaslužkom pomnožil znesek za Orlovski dom.

Jaz sem se med tem poslovil. Zgodaj v jutro sem odšel ali Jože me je čakal pred pragom in zadel mojo culo na ramo. Iskreno me je prosil, naj vztrajam kjerkoli bom, obetajoč mi, da bo molil zame.

Dobri Jože! Vsaj mene je hotel napraviti koristnim ljudem. In v resnici, še danes več ali manj pomnim njegove prijateljske nasvete.

Pozneje sem dobival poročila, da se je osnovala skupina J. S. Z., katere načelnik je Jože. Sam mi je tožil, koliko ima dela in bojev, ker so vstali nasprotniki proti temu v lastnih vrstah. Poznal sem razmere in slutil sem, da ne bo šlo. Ali Jožetu je šlo.

Obenem pa je skrbel z vso vnemo za dušne potrebe fantov. Osnoval je med njimi fantovsko Marijino družbo. Bil je v stiku z vsemi slovenskimi duhovniki v Gradcu. Trkal je tudi na srca merodajne nemške gospode in dosegel, da se mu je dovolila slovenska služba božja v Gradcu v omejenem okviru.

Potem mu je noč in dan šel po glavi Orlovski dom v Gradcu. Naročil je bloke in zbiral vse in povsod v ta namen. Pisal mi je o težavah, ki jih ima s tem, a da ne odjenja, naj ga stane poslednja žrtev.

Opozoril sem ga na ovire in svetoval, naj bo previden. Prevelika misel se mi je zdela to, da bi jo bil v stanu izvršiti en sam človek.

Medtem je kleta roka srbskega morilca vzela življenje najplemenitejšemu bitju Avstrije Francu Ferdinandu in njegovi soprogi. In od tedaj so se pričeli zbirati na nebu črni oblaki, ki so naznanjali svetu hudo uro, kakršne še ni videl.

Jože je bil klican pod cesarski prapor. Še enkrat je pokleknil pred znani tabernakelj v Marijini cerkvi in pomolil pred čudodelno Marijino sliko, kjer je našel za boj

življenja že toliko tolažbe. Tudi danes se mu je zdelo, da se mu smehlja Marijino oko, kakor da govori: Nič se ne boj, moj sin, še eno zadnjo žrtev boš prinesel domovini in dopolnjeno bo. Tako se mu je zdelo, kakor da se poslavlja za zmerom od tod...

Šel je z njim še eden moj znanec, falot, kar ga je bilo — obema sem želel zdravje. Ali padel je Jože —.

Kratko je bilo poročilo o njegovi smrti. Ali jaz sem obstal pri njem in se zamislil v njegovo življenje, ki je bila ena sama velika žrtev —.

Na tuji zemlji zdaj leži,
neznani, nemilovan — — —

On, in še marsikateri izmed nas, ki smo se pozdravljali z bratskim Nazdar! Ali pa ležijo zakopane tudi ideje, ki so jih nosili v srcih? Ne, bratje! Mi, ki smo ostali, bodimo dediči teh idej! Zakličimo jim ob grobu: Skrbeli bomo, da bo prelita kri naših junakov pognala nove mladike, iz katerih bodo vzrastli, po prestanih težkih časih, novi stebri lepe naše organizacije!

Franc Slana.

Živel je na Dunaju, rojen pa je bil dne 19. septembra l. 1877. v Kraljevcih pri Sv. Juriju na Ščavnici. Bil je ubožnih staršev sin, pa krepak, pošten in delaven. Služil je za vratarja v Budimpešti, Gradcu, Trstu in zadnja leta na Dunaju.

Padel je na severnem bojišču meseca avgusta.

Priljubljen je bil pri vseh znancih, zlasti ga bodo pogrešali njegovi starši, katere je podpiral, ter vdova in nedorastlo dete, katero zapušča na Dunaju.

Franc Juhart.

Mlad mož, komaj 31 let star, malo poznan med širnim svetom, tembolj pa v Savinjski dolini na Štajerskem. Bil je eden najboljših in najzvestejših članov S. K. Z. Zvest soprog, skrben oče, poln žive vere je z mladeniškim ognjem, a trezno premišljenostjo rad prijel za delo v korist ljudstva. Bil je vzoren, skrben, marljiv gospodar na svojem posestvu, katerega je pred petimi leti prevzel od očeta.

Že ob prvi mobilizaciji je stopil pod orožje in odšel s svojimi tovariši na južno bojišče, kjer je bil 20. septembra težko ranjen od sovražne krogle. Spravili so ga v bolnišnico v Doljno Tuzlo, od tam pa so ga 10. oktobra prepeljali v Budimpešto, kjer je 14. oktobra izdihnil svojo junaško dušo. Njegova soproga ga je dala prepeleti domov. Pogreb se je vršil 22. oktobra na braslovško pokopališče.

Franc Pogačar.

Bil je lep fant po telesu in po srcu. Ponižen, skromen in miren je bil. Živel pa je vzgledno in spodbudno. Vsakemu je izkazoval ljubezen, kjerkoli je mogel. In staršem! Znana je njegova požrtvovalna postrežba ob dolgotrajni bolezni mamice. Ni čuda torej, da so ga povsod ljubili, ni čuda, da so ga želela razna društva v svojo sredo. Komaj je bil ustanovljen odsek Orla, že je bil izvoljen za predsednika. Izobraževalno društvo ga je prištevalo odbornikom, ravnotako gasilno društvo. Živinorejska zadruga je našla v njem svojega tajnika in pevski moški zbor dobrega tenorista.

»Za domovino!« se je glasilo njega geslo. Za domovino je delal in trpel — umrl... Neomadeževano je bilo njegovo življenje — mučeniška smrt.

Rojstna njegova fara — Breznica na Gorenjskem — mu bo ohranila gotovo časten spomin.

Padel je zadet v glavo 18. oktobra v bitki severozahodno od Voliec dolne. Vojski 6. stotnije 17. pešpolka so ga pokopali s solzami v očeh. Saj jim je bil vseskozi dober četovodja. Ljubili so ga tako nižji kakor višji.

Franc Tanko.

Tanko se je rodil dne 28. decembra 1880. leta v Hrovači pri Ribnici. Dopržil je ljudsko in obrtno nadaljevalno šolo. Služil je pri c. in kr. pešpolku št. 16 in dosegel šaržo četovodje. Dne 24. januarja 1905 je vstopil v deželno službo kot provizoričen paznik. Službovanje v deželni službi je nekoliko časa prekinil. Med tem časom je bil pri jetnišnici c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani nastavljen kot pomožni paznik. Kmalu pa je vstopil zopet v deželno službo. Od jeseni 1912. je opravljal kot paznik

službo nadzornika deželne pristave na Kodeljevem. Dasiravno izučen krojač, se je izkazal vsled svojega velikega zanimanja in svoje marljivosti zelo uporabljivim, vestnim in zanesljivim tudi pri vseh opravkih v hlevu in mlekarni.

Težko se mu je bilo ločiti od žene in štirih nedorastlih hčerâ. Vendar je šel poln navdušenja v boj, kar priča dopisnica, ki jo je pisal dne 12. oktobra iz Tolmina svojemu ravnatelju: »Iz Tolmina odidem v Bosno — hrabri za dom in cesarja!«

Dne 21. oktobra je bil na južnem bojišču težko ranjen. Nato je bil prepeljan v rezervno bolnico v Zavidovič, kjer je 28. oktobra umrl in bil ravnatom 29. oktobra pokopan.

Dr. France Primšar.

Dne 18. novembra je padel na severnem bojišču za domovino dr. France Primšar, asistent na porodniškem oddelku deželne bolnišnice v Ljubljani. Z njim je preminul mlad, izredno nadarjen, skrajno marljiv človek, poln vzvišenih idealov. Z nepopisno ljubeznijo in navdušenostjo se je posvetil zdravniškemu poklicu, in dasiravno ni štel še 30 let, je s svojo izredno marljivostjo in nadarjenostjo v svoji stroki že tako napredoval, da je bil na glasu najboljšega zdravnika. Idealno je umeval svoj zdravniški poklic, stoječ na načelu, da je zdravnik dobrotnik človeštva, pri čemer mora biti denar povsem postranskega pomena. Po tem načelu se je tudi ravnal. Revni bolnici, od katere ni dobil nikakega plačila, posvečal je isto pozornost, kakor da bi bil najbolje plačan. Najbogatejši honorar za njegov trud mu je bil, če se mu je posrečilo bolno mater rešiti njenim nedolžnim otročičem. Ob taki priliki je pozabil na ves trud, srce mu je igralo veselja, iz oči mu je sijala radost in — drugače redkobeseden — ni našel nikdar dovolj pravih besedi, da izrazi svoje zadovoljstvo.

V svoji službi je bil vesten do skrajnosti. Izvrševal jo je naravnost zgledno. Nikdar ni bil nezadovoljen, četudi se ga je ponoči po večkrat klicalo. Njegove bolnice so ga vzljubile in mu lepo zaupale. Spoznale so, da stori za nje kolikor je v njegovi moči, da stori več, kakor bi vsak drugi storil. Svoj dopust, katerega je bil vsled

preoblega dela tako potreben, je žrtvoval bolnicam. S solzami v očeh in s povzdignjenimi rokami so ga bolnice prosile, da naj ne odide in ostane pri njih. Mehko in usmiljeno njegovo srce se je vdalo in žrtvoval je svoj dopust.

Pokojnik je bil kremenit značaj, odkrit človek ter zelo mehka duša. Hlinjenje, prilizovanje in nepotrebno klanjanje je sovražil iz vse svoje duše. Stal je na načelu, da moški hrbet ni ustvarjen za klanjanje. Ravno to je bilo ponovnokrat vzrok, da se mu je zgodila tudi krivica, katero je moško prenašal, dasiravno ga je v njegovi mehki duši silno bolelo.

Pokojnik je bil veren človek. V veri je našel svojim idealom pravo podlago. Kot navdušen patrijot je z veseljem odšel na vojsko. Na bojnem polju je nosil svetinjo Srca Jezusovega kot vidno znamenje svoje vere. Z isto vestnostjo in marljivostjo kakor doma je tudi na bojnem polju neustrašeno izvrševal svoje zdravniško zvanje. Svojih ranjencev ni zapustil v najhujšem ognju, dokler ni padel, zadet od sovražnega šrapnela.

S pokojnikom je bil iz naše srede iztrgan mož, od katerega je bilo še veliko pričakovati. Stopil je pred sodni stol. Tja so ga spremile molitve nedolžnih otročičev, katerim je rešil njihove matere, in njegova mnogobrojna dobra dela. Za vse to ga je Vsemogočni bogato poplačal. Sedaj uživa večno srečo. To bodi v tolažbo njegovi nesrečni materi, ki je s pokojnikom izgubila edinega sina in edino oporo na svoja stara leta. (»Slovenec.«)

* * *

Odličnega zdravnika dr. Franceta Primšarja je cesar odlikoval v priznanje hrabrega in požrtvovalnega zadržanja pred sovražnikom z zlatim zaslužnim križcem s krono na traku, hrabrostno svetinjo ter je bil obenem povišan za asistenčnega zdravnika. Visoko odlikovanje pa je prišlo, ko ga je že pokrivala zemlja na Rusko-Poljskem.

Vladimir Babič.

Poročnik 97. pešpolka Vladimir Babič je bil neustrašen junak. Ranjen je bil trikrat; prvokrat v nogo, a je kmalu ozdravel in je takoj šel nazaj v bojni grom, kjer je

bil zopet obstreljen. Odlikoval se je tako, da je dobil najvišje priznanje in odlikovanje ter je postal adjutant. Kmalu se je tretjič — vrnil nazaj v bojni grom. Sedaj pa je dobil strel v trebuh. Tej rani je nadarjeni, nadepolni slovenski častnik podlegel.

V Szolnoku na Ogrskem so ga položili k zadnjemu počitku. Pogreb se je vršil z vsemi vojaškimi častmi. Dame iz Szolnoka so obsule njegovo krsto, na kateri je bila ovenčana sablja in čaka, s cvetjem, in župan szolnoški je položil na grob mladega junaka venec. Tudi vojaško poveljništvo mu je poklonilo venec in vsi častniki garnizije so prerano umrlega junaka spremili na zadnji poti.

Rojen je bil pokojni Ljubljčan, sin spoštovanega ljubljanskega hišnega posestnika.

Anton Resman.

Zopet eden iz krogov katoliških akademikov!

Umrl je na južnem bojišču. 29. oktobra je bil zadet v glavo in bil takoj mrtev. Počiva v Srbiji na gori Jagodnja ob reki Drini.

Rojen je bil 8. februarja leta 1890. v Begunjah na Gorenjskem. Čudovito ga je varovala božja previdnost, kot je sam priznaval — cele tri mesece se mu ni nič pripetilo, dasi je bil opetovano v hudem ognju. Še prav zadnji dan pred smrtjo je pisal, kakor da bi slutil, vsem domačim prav ljubezniva pisma. Sploh se je iz vojske pogosto oglašal ter skrbno popraševal po domačih razmerah in tolažil domače, naj ne bodo v tolikih skrbeh zanj in za njegove tri brate-vojake. Trdno je upal, da se srečno vrne domov, med svoje, katere je jako ljubil. Saj jim je še v zadnjem pismu obljubljal, koliko jim bo pripovedoval, ko bodo zopet skupaj sedeli pri peči.

Pa bodo sami sedeli in se spominjali Toneta, ki počiva v hladni srbski zemlji!

Ferdinand Lužnik.

Eden izmed slovenskih Korošcev.

Rojen je bil 27. marca leta 1890. v Zablatah, občina Medgorje, fara Grabštanj pri Celovcu. Padel je v Galiciji pri Grodeku dne 10. oktobra.

* * *

Štiri dni pred smrtjo je pisal svoji sestri:

»Draga sestra! Poročam Ti, da sem še pri življenju, tudi, hvala Bogu, ranjen nisem, sem pri krepkem zdravju. Danes, v nedeljo, smo prav židane volje, tudi zapojemo še vmes. — Tukaj je občuten mraz. — Žalibog mnogo tovarišev je izdihnilo dušo na bojnem polju, izpolnili so svojo dolžnost; njih trupla pokriva tuja zemlja, njih duše so se preselile v drugo domovino, v obljubljeni deželo, kjer ni tuge in bridkosti; voljno so prenašali vse težave, neustrašeno so šli v boj, zato pa jih čaka zasluženo plačilo v nebesih. — Ostali čakamo z božjo pomočjo sijajne zmage. — Vse za vero, dom in cesarja! Brat Ferdo.«

* * *

Neki ranjenec — Slovenec z Zile — pri isti stotniji, ki se je zdravil v Inomostu, je pripovedoval njegovemu bratu, ki je popraševal za F. Lužnikom: »Ali tisti pevec iz Grabštanja?« vpraša Zilan. »Tisti je mrtev; poznala ga je cela stotnija in ga ljubila. Naredila sva skupaj tri naskoke, pri vsakem naskoku je pel — in vsi smo radi peli ž njim. — Navduševal nas je: Le po njih! Po tretjem naskoku ga nisem več videl.«

Karol Vrhovc.

Rojen je bil v Ljubljani dne 24. oktobra leta 1890. Dne 20. oktobra je bil ranjen v levo roko ter prepeljan v Hermanstadt na Ogrsko. Vsled prestanih naporov so nastopili krči, katerim je podlegel dne 31. oktobra. Služil je pri domobranskem pešpolku št. 27.

* * *

Svoji materi, katere edini sin je bil, je pisal z bojnege polja:

»Dosedaj sem, hvala Bogu, zdrav. Prosim Vas, molite zame! Marija me je varovala, da še nisem bil zadet od sovražne krogle. Veliko hudega sem prestal, kar se ne dá popisati.«

Janez Geršak.

Vrl mladenič in član Marijine družbe je bil. Doma je bil od Sv. Jederte nad Laškimi (Štajersko). 26 let je bil star, ko je dal mlado življenje na bojnem polju za domovino.

Kot njegovo življenje, tako je bila tudi njegova smrt posvečena Bogu in domovini. Sluteč smrt — je pred odhodom vse prihranjeno sporočil v blaže namene.

Jožef Resnik.

Doma je bil iz Krtine na Kranjskem, umrl je pa v Komornu na Ogrskem dne 19. oktobra za ranami, ki jih je dobil na bojišču.

* * *

V bolnišnici mu je stregla grofica Zichy, ki je po njegovi smrti pisala njegovi materi sledeče pismo:

»Vaš sin je prenašal bolečine z največjo potrpežljivostjo in bogovdanostjo. Predvčerajšnjim (18. oktobra) je pri zavesti prejel sv. zakramente; včeraj od pol dneva mu je postalo slabše, ob ¼6. uro je mirno zaspal. Njegova zadnja beseda je bila: Mama! Dala sem mu poljubiti križ z odpustki za umirajoče in mu sama zatisnila oči. Rožni venec, ki ga je večkrat molil, mu dam v grob, ravnotako tudi eno svetinjico Matere božje, ki jo je nosil na vratu, drugo Vam pošiljam tu v pismu. Pri njegovem pogrebu bom zraven in bom dala cvetlic na njegovo krsto. Bog Vam pomagaj težek udarec vdano prenašati, tolaži naj Vas to, da je Vaš sin pobožno in vdano za domovino umrl. Tudi jaz sem pred leti izgubila svoje edino dete in zato se lahko uživim v Vašo bolečino.«

Ivan Petkovšek.

Rojen je bil leta 1889. v Hotedršici na Notranjskem.

Ko je odhajal v boj, je rekel svojim domačim: »Gremo v boj, da zmagamo, ako Bog dá, ako pa padem, padem za domovino.«

Bil je Orel. Pri odhodu je naročil tovarišu: »Skrbite za društvo in čimpreje si postavite »Dom«, mlajšim članom odseka pa povej, da mora biti pravi Orel zvest veri in domovini. Spominjajte se me, ako padem.«

In padel je! Brezdvomno si bodo njegovi tovariši vtisnili v spomin njegova zadnja naročila. — Bil je načelnik odseka Orla v Hotedršici in logaškega orlovskega okrožja ter podpredsednik izobraževalnega društva. Pri vojaki je bil četovodja.

Padel je v bojih na severnem bojišču.

Janez Jesenko.

Rojen je bil v sorski fari.

Dve lepi lastnosti sta ga krasili: štedljivost in ljubezen do staršev. Poznal je samo dvojno službo mladega svojega življenja: neumorno delo in pa starši.

Njegov brat je moral tudi v Galicijo, in sicer k tistemu polku kot je bil Janez. Brata ni dobil, pač pa so mu dali pisma, ki so jih domači pisali Janezu na bojišče. To je bil žalosten pozdrav za brata na bojnem polju!

Valentín Lavbič.

Štiri ure pred junaško smrtjo na bojnem polju je še pisal domov dopisnico, da je zdrav. To je bilo dne 18. oktobra. Potem je padel in pokopali so ga v gališko zemljo.

Leta 1912. je maturiral na mariborskem učiteljsku. Po maturi je šel kot enoletni prostovoljec k vojakom. Po vojaški službi je bil kot pomožni učitelj v Hrastniku in v Trbovljah.

Mlad cvet, ki bi naj vzgajal cvetove src slovenskih otrok.

Franc Jemec.

Rojen je bil meseca januarja leta 1886. v Petelinjah, občina Dolsko. Služil je pri I. oddelku strojnih pušk 17. pešpolka v Celovcu.

Iz vojske je pisal njegov prijatelj, da je padel dne 22. oktobra pri Nowem Mestu v Galiciji. Ranjen je bil v levo stran prsi. Krogla mu je prodrila skozi život. Bil je na mestu mrtev. Kakor poročajo njegovi tovariši, ki so se vrnili ranjeni z bojišča, je bil France vedno pogumen kot pravi kranjski fant ter da je bil najraje vedno v bližini sovražnika. Ko je bilo dano povelje, da se nese v bojno črto razdaljno merilo, se je France prostovoljno javil za to nevarno nalogo, toda še preden je prišel do cilja, ga je zadela sovražna krogla. Dalje poročajo, da je vedno tudi skrbel, da so imeli tovariši kaj jesti. Preskrboval jim je iz vasi kruha — ako ga nobeden ni dobil, on ga je gotovo. Tudi kot kuhar se je obnesel. Pekel je večkrat krompir in pripravljaj jedila, ki so tovarišem prav teknila.

Priljubljen je bil splošno pri svojih tovariših, ravnotako v krogu domačih.

* * *

Dne 28. septembra je pisal domov:

»Ljubi starši! Hvala Bogu, prejel sem eno pismo in karto od Vas, predragi moji starši. Veseli me, da se me večkrat spomnite in da ste zdravi, kajti to je največ vredno. Jaz, hvala Bogu, sem zdrav, skoraj še bolj kakor sem bil doma. Domača hiša je pa le ena, na katero se vedno spominjam! Ah, da bi le še enkrat prišel k Vam; kadar pridem, bom pa popolnoma zdrav. A tega skoraj ne verjamem, ker tukaj sem tako blizu smrti.

Pri našem oddelku strojnih pušk se dozdam še vedno dobro držimo. Bila sta še dva ranjena in dva ubita. Jaz sem bil dozdam še vedno srečen.

Bili smo dvanajst dni vedno v bitki. Krogle in granate so žvižgale vse navzkriž. Ko bi bili Vi prišli v ta kraj in videli te strahovite reči, ki jih mi vidimo skoro vsak dan! Zahvalite Boga, da niste doma v teh krajih. Kako nesrečni ljudje so tukaj! Cele vasi gorijo noč in dan. Ljudje zapuščajo svoje domačije in beže daleč proč. Bog se usmili teh nesrečnežev! Še večji reveži so, kakor mi vojaki. Radi bi nam dali kruha, pa ga nimajo.

Sedaj, ko to pišem, nimamo nobene bitke, delamo samo marše. Potem se začne zopet boj, ki bo trajal gotovo več dni. Pride mogoče moj zadnji dan. Priporočam se božjemu varstvu.

Prosim, molite za nas, da bi nas ljubi Bog varoval vsega hudega in da bi se še enkrat videli srečni.

Sprejmite mnogo pozdravov, predragi starši, bratje in sestre, od Vašega Franceta.«

Janez Kranjc.

Padel je pred trdnjavo Przemysl dne 7. oktobra leta 1914.

Bil je posestnik in mizar pri Sv. Barbari niže Maribora. Mož je bil izredno varčen in skrben gospodar. Bil je občinski odbornik in več let župan. Zapustil je mlado ženo in tri nepreskrbljene otročiče.

Ivan Mohorč.

Rajni je bil rojen v Zgoti pri Radovljici leta 1888. Po dovršenih gimnazijskih študijah je vstopil v ljubljansko semenišče, pozneje pa si je izbral poštno službovanje za svoj poklic. Služil je kot c. kr. poštni

praktikant pri poštnem in brzojavnem uradu v Ljubljani. Da bi mu ne bilo treba služiti tri leta pri vojaki, se je oglasil za enoletno prostovoljno službovanje. Kot enoletni prostovoljec je služil med našimi slovenskimi fanti pri 17. pešpolku v Celovcu. Ko je zadonela bojna tromba, je moral tudi on odriniti za dom med bojni grom, kjer ga je dohitela smrt.

Maksimilijan Kraus, major generalnega štaba.

Rodil se je dne 16. decembra l. 1876. v Trstu. Njegov oče živi sedaj na Dunaju kot vpokojen nadinspektor c. kr. priv. južne železnice. Oče je bil premeščen iz Trsta v Maribor, kjer je vstopil sin Maksimilijan v ljudsko šolo in dovršil istotam tudi spodnjo gimnazijo. Vseskozi priden dečko je bil vedno odličnjak.

Stanoval je njegov oče blizu vojaškega vežbališča. Že kot učenec ljudske šole je Maks imel priliko opazovati vojake, ki so vežbali v poblizju. Kadar je imel kaj prostega časa, je opazoval vojaške vaje; vedno bolj se mu je dopadal vojaški stan. Premišljeval je pomen vojaškega poklica, in ko je postal mladenič, je vedno bolj stremil za vojaškim stanom. Najbolj priljubljen predmet mu je bila zgodovina, z občudovanjem je čital junaške čine Leopolda V. Babenberžana, Rüdigerja Starhemberga, Evgena Savojskega, Karola Lotharinškega, Ludvika V., mejnega grofa Badenškega, nadvojvode Karola, nadvojvode Albrehta, vojaškega očeta Radetzkyja, admirala Tegetthoffa itd.

Ni čuda torej, da je tudi on, kakor je pisal sam v nalogi vzprejemnega izpita v kadetno šolo: »Zakaj hočem postati vojak?« : »trdno sem sklenil, da hočem tudi jaz stopiti v ta stan, kateremu so pripadali najslavnejši možje naše domovine. Obljubujem, da si bom z vztrajno pridnostjo in vzornim vedenjem prizadeval postati vrl stotnik in da bom takrat, ko bo naša ljuba Avstrija, ogrožena od sovražnikov, klicala vojnike pod orožje, tudi jaz šel zanjo v boj s trdnim sklepom, da darujem svoje življenje domovini. Moje geslo pa je in ostane vedno: moje imetje, moja kri in vse, kar premorem: Za vero, cesarja in domovino.«

Svojo obljubo, ki jo je storil kot mladenič, je držal tudi v pravem pomenu besede.

Po dovršenem sprejemnem izpitu je vstopil dne 17. septembra leta 1890. v pijonirsko kadetno šolo v Hainsburgu. Tudi tukaj je bil prvi in je bil uvrščen po dovršenju iste dne 18. avgusta 1894. leta kot praporščak k bataljonu pijonirjev številka 15. Poročnik je postal 1. novembra l. 1895. in je bil takrat premeščen k železničnemu in brzojavnemu polku v Korneuburg, kjer je postal tudi dne 1. novembra l. 1899. nadporočnik. Zaposlen je bil med tem časom pri gradbi vojaške železnice Banjaluka—Doberlin, potem pri vežbanju rezervistov v trdnjavski službi v Krakovu. Za njegovo ogromno pridnost in vseskozi uspešno delovanje si je pridobil častno pohvalo direkcije vojaške železnice in poveljstva krakovske trdnjave. Leta 1900 je bil komandiran v praktično obratno službo v področju c. kr. državne železnične direkcije v Lvovu. Po šestmesečni pridelitvi je napravil obratni in brzojavni izpit z izvrstnim uspehom.

Na podlagi teh izpitov in pripravljalne službe je dobil izpričevalo usposobljenosti k samostojnemu izvajanju obratne železnične službe.

Med tem časom se je pripravil za vzprejemne izpite v vojno šolo; prestal jih je z izvrstnim uspehom in bil sprejet v vojno šolo. Leta 1903. je dovršil vojno šolo z izvrstnim uspehom in bil spoznan prav dobro usposobljenim za službovanje v generalnem štabu.

Iste leta meseca novembra je bil dodeljen kot nadporočnik generalnemu štabu domobranske divizije v Inomostu.

Leta 1906. meseca junija je bil predstavljen kot generalštabni častnik k domobranskemu brigadnemu poveljstvu v Ljubljano. Dne 1. novembra leta 1906. je avanziral za stotnika pri c. in kr. pehotnem polku št. 57 v Tarnowu. Julija meseca leta 1908. je bil dodeljen c. in kr. kornemu poveljstvu št. 15 v Sarajevu in bil sprejet s 1. novembrom kot stotnik v generalni štab. Meseca marca leta 1909. je bil predstavljen v isti lastnosti k 13. kornemu poveljstvu v Zagreb. Maja leta 1913. je bil imenovan za generalštabšefa tukajšnje 28. pehotne divizije in postal 1. novembra 1913 major v generalnem štabu.

Za izvrstno službovanje je dobil leta 1910., leta 1911. dvakrat in leta 1913., preden je bil v Ljubljano prestavljen, zopet pohvalne častne diplome dotičnih kornih poveljstev.

Dne 21. septembra 1913 je bil odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem, l. 1914. si je na severnem bojišču k temu pridobil še vojno dekoracijo.

Razen tega križca je bil tudi še imejtelj vojaške spominske kolajne, spominskega jubilejskega križca, spominske kolajne bosanske aneksije in spominskega križca leta 1912/1913.

On je bil tisti mož, ki je bil povodom mobilizacije l. 1914. provzročitelj in duša večerne slavnostne prireditve v Ljubljani. Skoraj dan na dan je imel priliko odlikovati se na severnem bojišču pred sovražnikom. Izkazal se je vsak čas nad vse neustrašeno hrabrega in junaškega, kakor njegova zasebna poročila jasno kažejo. Bil je resnično junak in kot tak je padel junaške smrti dne 10. decembra 1914 na višini Felső-Pagony v Karpatih. Njegov dobri tovariš stotnik generalnega štaba Kainz piše sledeče:

Danes smo imeli s sovražnikom malo bitko. Gospod major je dal svoje povelje, da se napelje telefonična zveza čez pozicijo naše artiljerije. Tam se je ustanovila štabija. Svaril sem ga, naj se ne spušča tako blizu. Ker je pa menil, da sovražnik nima artiljerije, se ni oziral na svarilo.

Katastrofa je nastopila na sledeči način: Major Kraus se je sam podal k telefonični štabiji, slišal je tulenje šrapnela in tudi še sam telefonično sporočil: »Tu prihaja zopet ena.«

Žalibog, da je šrapnel eksplodiral par korakov pred njim. Raztrgal mu je v kosce desno roko, levo stran prsi in levo nogo. Njegove poslednje besede so bile: »Kaj se je z menoj zgodilo?« Takoj nato ga je začelo mrzeti in tresti in ni prišel več k zavesti. Vrglo ga je pet korakov od telefonične postaje v stran. Telefonistu, ki je sedel tik njega, se ni zgodilo nič žalega. Telefonist je priskočil gospodu majorju na pomoč in ga vprašal, kaj mu je, a ni dal več odgovora. Bilo je dne 10. decembra približno ob 3. uri 30 minut popoldne. Izpolnil je obljubo, ki jo je posebno poudar-

jal v nalogi sprejemnega izpita za kadetno šolo. Č a s t T i, m o ž v o j a k — m o ž j u n a k! Njegovo truplo se je prepeljalo v Košice, od tam pa v Gradec, kjer se je položilo v rodbinsko grobnico.

Pa ne le v tem oziru je izpolnil svojo sveto obljubo, ni bil le vzorna dika vojaškega stanu, bil je tudi skozi in skozi poštena, blaga duša, pohleven značaj, skrajno dober človek, dober tovariš, zvest prijatelj in vzoren katoliški zakonski mož in oče. Smelo trdim, da razen onih sovražnikov, ki so mu poslali smrtonosno bombo, je imel pod milim nebom le prijatelje, — vsak, ki je imel z njim občevati, ga je ljubil, vsakemu se je s svojim odkritosrčnim občevanjem, s svojo viteško ljubeznivostjo moral prikupiti.

Kako rad sem Te srečaval, idoč mimo Kodelijeve graščine, kjer si stanoval, kako rad sem bil v Tvoji družbi in Tvojih ljubih družbi pod košato lipo pred graščino. Ne pozaben mi ostane v spominu oni dan, ko sem l. 1914. v Tvoji in Tvojih ljubih družbi in družbi Tvojega zvestega tovariša stotnika K., kateri Te danes pred sovražnikom nadomestuje, napravil izlet na Bled, ko si mi razodeval svoje pretekle srečne čase.

Torej še nekaj črtic iz Tvojega zasebnega življenja na tem mestu.

Vsled posebne milosti Njegovega Veličanstva našega presvetlega vladarja je poročil blagi pokojnik dne 24. februarja 1906 v Ljubljani še kot generalštabni častnik Marijo Gabrijelo Klekler baronico Schiller pl. Herdern iz stare plemiške vojaške rodbine. Poročil ju je tukajšnji vojaški kurat Maračič. Bil je oče peterih otrok — štirih dečkov in ene deklice, ki se mu je narodila, ko je bil on že na bojnem polju. Kako srčno si je želel rajni onega trenutka, da poljubi svojo hčerko, pričajo njegovi listi, ki jih je pisal svoji blagi soprogi z bojnege polja. Otroci so mu bili največji in najdražji zaklad. Spomnil se je na bojnem polju rojstnega dne svojega starejšega sinčka, ki hodi v prvi razred ljudske šole, in mu na ta dan brzojavil.

Kako srčno je ljubil svojo oboževano soprogo in svoje otroke, blešči iz njegove ginljive, v srce segajoče oporoke.

Njegovo katoliško prepričanje dokazuje dejstvo, da je prejel sv. zakramente skupno s soprogo, preden je odšel na bojno

polje in na bojnem polju trikrat. Prvič po srečnem umaknjenju izpred Lvova, drugič na dan cesarjevega godu in tretjič očitno pred moštvom na dan obletnice cesarjevega ustoličenja. Ni čuda, da je pisal vojak z bojnega polja svojemu v Ljubljani bivačemu prijatelju: To je pravi Radetzky, zanj smo pripravljene žrtvovati življenje.

Svojim otrokom priporoča vernost, ki daje tudi v najtežavnejših življenjskih položajih človeku pogum in oporo. Občudovanja vredna je njegova blaga soproga, ki junaško prenaša grozno nenadomestljivo izgubo svojega nad vse ljubljene vzornega soproga. Globokoverna gospa je našla v verskem čutu tiho in mirno zavetje in hvaležno zadovoljnost, da ji je bilo določeno dasi malo, pa vsaj toliko srečnih let preživeti z rajnim predobrim soprogom.

Žal nam je za Teboj, dragi prijatelj! Pri Tvojih zmožnostih in duševnih vrlinah bi bil brezdvomno dospel do visokega vojaškega dostojanstva, kjer je treba takih mož, kakor si bil Ti!

Večna Ti slava, večen, časten spomin!

(»Slovenec.«)

Franc Roškar.

Od Sv. Benedikta v Slov. goricah na Štajerskem se je meseca novembra poročalo:

Že drugo žrtev je zahtevala domovina od naše fare. Na južnem bojišču je padel, zadet od srbske krogle v glavo, Franc Roškar, kmečki sin iz obče spoštovane, narodne hiše Roškarjeve na Drvanji. Njegov oče, sedaj častitljiv starček in prej dolgoleten župan drvanjski, je bil z rajnim Čolnikom soustanovitelj »Slovenskega Gospodarja«. Tudi rajni France je bil navdušen Slovenec, vnet pospeševatelj našega mladeniškega gibanja, ko je še isto bilo v povojih, sotrudnik pri raznih društvih, dopisnik in razširjevalec »Slovenskega Gospodarja« in je stal v boju zoper posilnemstvo vselej v prvih vrstah. Da je imel več pod klobukom kakor navaden kmečki fant, je pokazal večkrat v svojih javnih nastopih in govorih za slovensko stvar. Zemlja, katera je zamočila kri blagega Ferdinanda in Zofije, je torej popila tudi njegovo. Bog daj, da bi vsa ta kri ne tekla zastonj, temveč da bi prinesla ljubi domo-

vini mir, nam Slovencem pa boljše, vesele čase.

Padli junak je bil brat č. g. Davorina Roškarja, župnika pri Sv. Florijanu pri Rogatcu.

Ivan Oset.

Posestnica Oset v Hrušovcu pri Sv. Juriju ob južni železnici je dobila iz Galicije dopisnico, pisano dne 18. oktobra 1914.

Veledenjena gospa! Ko je tudi mene, Vam nepoznanega, privedla pot na bojišče, smo mimogrede našli veliko naših srčnih, a ponesrečenih vojakov. Dolžnost moja je, da Vam sporočim, da se je nahajal med ponesrečenimi tudi Ivan Oset. Ker ni imel drugega pri sebi kakor dopisnice od svojih, sem jih vzel jaz in Vam jih naknadno pošljem. Na mojo željo je naša stotnija zagrebla nesrečnega, a častno padlega sina domovine v okope, narejene od sovražnika. Bil je častno, po vojaško blagoslovljen od našega duhovnika in položen potem k večnemu počitku. Zraven njega leži neznan korporal istega polka. Ker Vam sedaj ne smem povedati kraja, kjer leži Vaš sin, Vam to pozneje sporočim. Napravil sem mu križ na gomili in zapisal njegovo ime nanj. Bodite potolaženi, kajti veliko jih je, koji bolečine za padlimi z Vami vred trpe. Zadnje njegovo pismo je z dne 9. oktobra, ki se nahaja pri meni, v katerem pa sam napoveduje mogočo nesrečo, sklepajoč iz sanj. Vsa ta pisma Vam pošljem prilično. Bog z Vami! Ne žalujte!

(Pokopan je bil dne 14. oktobra 1914, zjutraj ob tri četrt na 11. uro.)

Ivan Žgur.

V katoliških akademskih vrstah smrtna kosa kosi hitro in brez usmiljenja. Deset mladih akademikov je dalo svoje življenje za domovino; o svetih božičnih praznikih so položili v tujo ogrsko zemljo enajstega predsednika kat. akad. društva »Danice«, veterinarca Ivana Žgurja. Dne 15. decembra ga je ošinil strel v čelo in možgane in nevarno ranil. Prenesli so ga v bolnišnico v Hatvan pri Budimpešti, kjer je zdravnik upal, da ga ozdravi, toda pred božičnimi prazniki so ga prijeli krči in blagi pokojnik se je preselil v večni mir. Bil je do zadnjega pri zavesti, in neupogljivo, z železno voljo je skrival trpljenje. Tak je

bil zmeraj. Boj je skrili tudi pod vesel obraz in na tega mladega fanta si se lahko zanesel v vseh ozirih. Mlad je bil, toda bil je mož zvestega dela. Te zlate duše ne bo več nazaj v prelepo vipavsko dolino in domovino, katero je tako ljubil; iz ogrske dežele je brat prinesel v domovino spomin nanj — samo sabljo praporščaka in njegov dnevnik. Veseli se in počivaj v Bogu, ljubi naš voditelj slovenske katoliške akademične mladine in junak!

* * *

Padli predsednik »Danice« praporščak Ivan Žgur je pred svojo smrtjo še lastno-ročno naslovil iz bolnišnice v Hatvanu na Ogrskem vojnopoštno dopisnico na urednika »Slovenca«, nameravanega poročila pa najbrž ni mogel več spisati in je dopisnico na drugi strani izpolnil v Hatvanu na božični praznik njegov žalujoči brat Josip, ki piše: Naznanjam žalostno vest o smrti svojega brata Ivana Žgurja, ki je 24. decembra ponoči ob 2. uri izdihnil svojo blago dušo in jo izročil Stvarniku. Ranjen je bil v Karpatih 15. t. m. okrog poldneva in prepeljan v rezervno bolnišnico v Hatvan. Ranjen je na glavi zelo hudo, ker mu je strel prebil črepinjo na čelu in je izstopil ven na sencu. Ima tudi malo rano na roki čez dlan. Pokojni brat je dopisnico še sam naslovil. Pogreb bo danes v Hatvanu ob 3. uri popoldne.

* * *

Vidim Te, čutim, kaj je bila Tvoja zadnja misel: Bog in narod! Mlad si položil na oltar dolžnosti svoj meč, mlad položil nanj svoje življenje. Tvoje vedno vedro, tako vedro čelo, ki se ni potemnilo drugače, kakor kadar je hotel kdo sramotiti Tvoje ideale, je smrtno poljubila sovražna krogla; njen pogubni žvižg je ranil tisoč in tisoč src po Slovenskem, nebroj slovenskih src na Dunaju. Kar je imela »Danica« najdražjega, je dala težkemu času, dala je Tebe, svojega predsednika. Njeni prostori so prazni, to praznoto bomo še bolj čutili, ko se dobro zavemo, da res ne prideš več, da nam res ne prineseš več toplega vipavskega solnca v zmrzujočih dneh skrbi in trpljenja. Bil si eden tistih izvoljenih, ki že z dobro, s toplo besedo dvignejo človeka iz obupa. Koliko tovarišev se je oprlo

v bridkih urah nate, koliko dela si posvetil našim dijaškim in izobraževalnim društvom, to nam bo šele zdaj jasno, ko Te več ni. Pogrešali Te bodo dunajski Slovenci v »Straži«, čakalo bo nate v domovini, manjkalo bo Tvojege sveta v naših vrstah, Ivan moj!

Spavaj, prijatelj, spavaj mirno v zemlji ogrski, ki si jo močil s svojo krvjo, spavaj, kajti Ti si srečen, nam pa, nam je težko pisati nagrobnico mlademu življenju, ko je oko in srce polno grenkih solz.

(»Ilustrirani Glasnik«.)

Alojzij Viher.

Vojni kurat profesor Kociper je poročal g. ravnatelju kn.-šk. dijaškega semenišča v Maribor: Poročati Vam moram žalostno vest, da sem nocoj v mraku na rusinskem pokopališču pokopal našega (semeniškega) pridnega strežnika Alojzija Viher. Teden dni je bil v sovražnem ognju; prizanesla mu je sovražna krogla, a zdaj mu je kruta morilka kolera danes (dne 17. novembra) naglo pretrgala nit življenja. Ker jaz ne morem zanj maševati tukaj, pa se ga spominjajte doma pri sv. mašah in v molitvah. — Omenjeni je bil tudi izvršujoč član mariborskega Orla.

Franjo Holz.

Umrli je na ranah, dobljenih na severnem bojišču, v dunajski bolnišnici poročnik Franjo Holz, tajnik c. kr. štajerske kmetijske družbe. — Franjo Holz je spodnještajerskim kmetijskim podružnicam dobro znana osebnost. Rajni je pospeševal gospodarsko organizacijo v kmetijskih podružnicah ter je nastopil večkrat kot predavatelj. Doma je bil s Pobrežja pri Mariboru. Holz je študiral v Mariboru, se posvetil kmetijskim študijam na Dunaju. V začetku je služboval v Bosni in bil pred leti imenovan za tajnika štajerske kmetijske družbe. On je bil prvi slovenskičasni tajnik te družbe. Pred letom dni je prestal na višji poljedelski šoli stroge izpite; nato ga je imenovala družba definitivnim tajnikom.

Janez Napast.

V soboto, dne 26. septembra, so naznanili v Cirkovcah na Dravskem polju zvonovi smrt prvega cirkovškega, na bo-

jišču padlega junaka Janeza Napast, posestnika v Cirkovcah, ulanca pri c. kr. ulanskem polku št. 5. Rajni je bil dober katoličan, priljubljen občan ter miren vaščan. Zapušča popolnoma oslepelo staro mater, tri male otroke in ženo. Pozval ga je klic cesarja, da brani domovino. Vesel se je odzval temu klicu, upajoč, da se bo, ko se povrne zopet ljubi mir v deželo, podal zopet med svoje domače. Na iskrem konju je odjezdil na mejo, da izsledi sovražnika in ga požene s svojimi tovariši zopet nazaj čez mejo, pa sovražni Rus mu je pretrgal, staremu komaj 31 let, nit življenja. Daleč tam v tujini bodo počivale njegove kosti, toda spomin njegov bo ostal. Z Bogom! kliče mu žalostna žena, kličejo mu nedolžni otroci kakor tudi sosedge.

Jožef Koren.

Od Sv. Križa pri Mariboru se je poročalo začetkom decembra 1914: Tudi v naši župniji je sedaj grozovita vojska zahtevala svojo žrtev ter oropala mlado ženo zvestega tovariša in nežno enoletno hčerkico skrbnega očeta. Na severnem bojišču je namreč padel tukajšnji posestnik Jožef Koren, ki se je šele pred dvema letoma naselil pri Sv. Križu na Mustrovem posestvu. Gotovo ga smrt ni zadela nepripravljenega, saj je bila prva njegova pot, ko se je mobilizacija razglasila, v cerkev k spovednici in k mizi Gospodovi in tako pokrepčan se je z navdušenjem podal na bojno polje, kjer je svoje mlado življenje sedaj daroval za cesarja in domovino. Bodi mu daljna tuja zemljica lahka!

Jožef Kirbiš.

Dne 13. decembra so naznanili v št. Janžu na Dravskem polju zvonovi smrt prvega šentjanskega, na bojišču padlega junaka Jožefa Kirbiš, mladeniča iz Loke. Bil je pri c. kr. gorskem topničarskem polku št. 3. Rajni je bil dober katoličan in miren vaščan. Zapušča svoje starše in brata, kateri je tudi na bojnem polju, ter svojo mlado sestrico. Pozval ga je klic cesarja, da brani domovino. Vesel se je odzval temu klicu v nadi, da se bo, ko se povrne zopet ljubi mir v deželo, podal zopet s svojimi tovariši nazaj v vojašnico v Beljak, kjer je služil cesarju. Šel je s svojim topom na mejo, da izsledi sovražnika in ga požene

s svojimi tovariši zopet nazaj. Pa sovražni Rus mu je pretrgal, staremu komaj 24 let, nit življenja. Daleč tam v tujini bodo počivale njegove kosti. Z Bogom! kličejo mu žalostni njegovi, oče in mati, brat in sestra kakor tudi celo sorodstvo. Na svidenje nad zvezdami!

Alojzij Peršuh.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Sveti večer je, ko mi misli vedno plavajo na jug, na srbsko zemljo, kjer je pred enim mesecem našel prerani grob 23 letni mladenič Alojzij Peršuh iz Gor. Pleter. Ko je bil letos v Litiji, kjer je bil v službi, potrjen k vojakom, je pisal staršem: Tudi jaz nisem izjema in ne bom vam delal sramote. Trije starejši bratje so bili namreč tudi vojaki, eden je na severnem, drugi pa na južnem bojišču. Slednji je pred par dnevi naznanil domačim žalosten glas, da je izgubil brata (bila sta skupaj na bojišču), dne 26. novembra mu je srbska bomba naglo pretrgala nit življenja, raznesla mu je glavo. Bil je pridni mladenič, ki se je povsod prikupil s svojo skromnostjo in vestnostjo. Žalosti se nam srce nad Tvojo izgubo, toda vdati se hočemo tudi mi in reči kakor si Ti rekel očetu, ko si odhajal na bojišče: Zgodi se naj, kakor je Bog odločil! Bog Ti je odločil junaško in častno smrt za domovino in cesarja, Bog Ti bodi tudi plačnik in Ti podeli večni mir v deželi, kjer ni več krvavih vojsk. Daleč od nas spavaš smrtno spanje, toda vedno nam ostaneš v blagem spominu!

Josip Fon.

Bil je cand. iur. in član kat. akad. društva »Dan« v Pragi, doma iz Srpenc na Goriškem, padel pa je na severnem bojišču. Bil je mladenič globokega verskega prepričanja, trezne in samostojne sodbe in zelo prikupljivega značaja. Bil je kot dijak gojenec Mal. semenišča v Gorici, kjer se je pri raznih slovesnih prilikah odlikoval s svojimi nastopi. Maturo je napravil na goriški gimnaziji l. 1910. z odliko. Posvetil se je juridičnim študijam in je bil že tik pri koncu svojih študij, ki jih je kljub najskromnejšim sredstvom zelo dobro vršil. Veliko smo pričakovali od njegovega talenta, njegove pridnosti in njegove značajnosti. Sedaj počiva pod črno rusko grudo. Naj počiva pri Bogu!

Alojzij in Josip Velkavrh.

Brata Alojzija in Josipa Velkavrh iz znane slovenske rodbine v Ljubljani sta službovala pred vojsko, in sicer Josip kot major pri 79. pešpolku na Reki, Alojzij kot podpolkovnik pri 30. pešpolku v Lvovu. Oba ta dva odlična štabna častnika sta morala takoj ob izbruhu vojne odrediti, Alojzij na severno, Josip na južno bojišče. V mnogovrstnih bojih in bitkah sta vodila svoje oddelke s prirojeno hrabrostjo in tako spretno, da sta si pridobila Najvišje priznanje in odliko. Podpolkovniku Alojziju je bil podeljen po smrti viteški križ Leopoldovega reda z vojno dekoracijo za hrabro obnašanje in zelo uspešno vodstvo svojega polka; majorju Josipu pa vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo. A toliko, da so se pojavili uspehi njiju duha in spretnosti, jima odreže kruta usoda nit življenja. Oba sta umrla na bojišču časti in slave. Josip je padel dne 8. septembra t. l. pri Megjasi v Srbiji; Alojzij pa je vsled hude rane, zadobljene v bitki pri Przemyslu, umrl dne 23. oktobra t. l. v bolnišnici v Przemyslu. Dve mladi vdovi, vsaka z dvema hčerkama, in brat Janez, c. in kr. nadporočnik v pokoju, žalujejo po njih. S tema dvema slovenskima junakoma so pokopane visoke nade, katere so stavili svojci in z njimi merodajni vojaški krogi v zmožnost teh dveh vrlih zelo nadarjenih štabnih častnikov. Že visoko odlikovanje, ki je bilo podeljeno Alojziju, kaže, da je bil skozinsko odličen in zelo nadarjen častnik. Preizkušnjo za štabnega častnika, katero častniki generalnega štaba, ki so dovršili prej vojno šolo, le težko prebijejo, je Alojzij Velkavrh brez vojne šole prebil zlahkoma, bil je potem izredno povišan za majorja in pozneje tudi izredno imenovan za poveljnika 55. pešpolka, katerega je v bitki pri Przemyslu izborno vodil. A škoda, da je zadobil tukaj smrtonosno rano, kateri je podlegel. Odrihnila sta dva vrla, odlična slovenska štabna častnika na večno k veliki armadi onkraj zemeljskih vojsk, a pozabljena ne bosta nikdar, njiju slavni hrabri čini so v zgodovini ovekovečeni in bodo še poznim potomcem oznanjevali, kako junaško in pogumno sta stala za dom in cesarja v grovovitem boju svetovne vojske brata Aloj-

zija in Josipa Velkavrh. Čast in slava bodi njiju spominu! * * * (»Slovenec«.)

Podpolkovnik Alojzij Velkavrh je bil rojen 8. junija l. 1863. Njegov oče Miha Velkavrh, rodом iz Horjula, se je nastanil v Ljubljani, imel malo trgovino in postal ljubljanski meščan.

Ljudske šole in spodnjo realko je Alojzij dovršil v Ljubljani, kadetno šolo v Trstu. Bil je vedno odličnjak. Po dovršeni kadetni šoli je vstopil kot kadet-častniški namestnik k domačemu pešpolku št. 17. Služila sta z bratom Janezom, ki je že takrat bil nadporočnik, skupaj pri 17. polku. Pri delitvi polka sta prišla 22. septembra 1882. leta oba k 97. pešpolku v Pulj.

Pri 97. polku je služil Alojzij do leta 1899. Takrat si je zlomil nogo in stopil kot stotnik v pokoj. Njegov brat Janez, ki živi zdaj kot 70 letni starček v svoji hiši v Ljubljani, je vsled očesne bolezni že prej kot nadporočnik stopil v pokoj.

Ker je govoril Alojzij perfektno sedem jezikov — slovenski, nemški, ruski, laški, francoski, angleški, španski — je vstopil po upokojenju kot uradnik k avstrijskemu konzulatu v Kölnu. Ker mu je pa noga popolnoma ozdravela, se je leta 1902. zopet reaktiviral kot stotnik pri pešpolku št. 27. v Ljubljani.

Štiri leta pozneje je šel delat izpit za štabnega častnika generalnega štaba — in ga prav dobro prestal.

K temu izpitu se dopuščajo redno le oni častniki, ki so dovršili vojno šolo in ki so že sprejeti v generalni štab, — izredno in izjemoma pa tudi na lastno prošnjo posebno dobro kvalificirani stotniki brez vojne šole. Take slučaje je šteti pač med najredkejše v armadi.

Leta 1908. — 1. maja — je postal major pri pešpolku št. 30. v Lvovu in avanziral 1. maja leta 1912. v tem polku do podpolkovnika.

Odlikovan je bil že kot stotnik z vojaškim zaslužnim križcem — sedaj pa žalibog že po smrti — za njegove izredne zasluge, ki si jih je stekel na severnem bojišču, z viteškim križem Leopoldovega reda z vojno dekoracijo. Še pred započeto mobilizacijo je bil predlagan za red železne krone — izostala so pa takrat vsled mobilizacije odlikovanja.

Poročen je bil rajnki leta 1899. v Trstu z Leopoldino Friedl, hčerko inspektorja južne železnice.

Zakon je bil najsrečnejši — zapušča razen iskreno ljubljene soproge in nad vse ljubljenega brata Janeza, še hčerki Nadino in Sašo. Ti vseskozi izvrstno vzgojeni hčerki sta bili ponos blažega očeta.

Žalosten slučaj je hotel, da je izgubila soproga gospoda podpolkovnika isti dan svojega soproga, ko se je vrnila iz Celovca od pogreba svojega očeta. Zjutraj je prisostvovala v Celovcu maši zadušnici po očetu. Med mašo tik pred povzdigovanjem — skoraj omedli. Bil je to ravno oni trenutek 23. oktobra okolu 10. ure, ko je padel soprog pri Podvraticah blizu Przemysla. Ko je prišla iz Celovca domov, dobi vest o izgubi soproga.

Za časa mobilizacije je bil podpolkovnik najprvo poveljnik »maršregimenta« in kot tak pravzaprav tudi skoro ves čas poveljnik »maršbrigade«.

Takoj prve dni se je bojeval severno od Lvova in bil pri priliki, ko mu je bil pod sedlom konj ustreljen, že ranjen.

Čez nekaj časa je bil imenovan vrli podpolkovnik poveljnikom tarnopolskega pešpolka št. 55.

Iz zasebnega pisma nekega stotnika, ki ga je pisal soprogi visokostojedečega vojaškega dostojanstvenika in ki je došlo tem potom soprogi, posnemamo sledeče:

»Podpolkovnika je sprejel 55. pešpolk z velikim navdušenjem, saj smo poznali njegov dobri sloves, da je srčno blag in uslužen mož, ki je rad pomagal tudi zadnjemu vojaku-prostaku.

Častniki in moštvo so ga spoštovali, ljubili in občudovali. Dokler ni dobilo moštvo menaže, častniki niso smeli jesti. Imel je izredno plemenito srce, pomagal je mnogim ranjencem ter je marsikateremu umirajočemu zatisnil oči, zagotavljajoč mu, da bode skrbel za potomce, kar je tudi storil! Ko nas je pred odhodom na bojišče nagovoril z navduševalnim govorom, si je pridobil vsa srca. Tedaj je dejal: »Vsakdo izmed nas ima svoj dom, svojo ženo, svoje otroke, brate, sestre ali starše, ki bi jih rad videl še enkrat; zato bomo skupaj vsako jutro in vsak večer molili k nebeskemu Gospodu, naj nam podeli to srečo po sijajni zmagi!«

Tedaj so jokali častniki, moštvo in vsi navzoči.

In res smo opravljali vsak dan kratko molitev, kar nam je prineslo izpočetka tudi srečo. Tekom prvih 10 dni in potem še tekom 5 dni je vrgel zlasti naš rusinski polk Ruse daleč nazaj. Zmagovito smo prodrli do L. Podpolkovnik Velkavrh nas je vodil sijajno in velikansko. Toda prišel je nesrečni dan 23. oktobra. Podpolkovnik je odredil vse in polni zmaže smo prodirali naprej, ko je pred našimi očmi udarila granata in raztrgala gospodu podpolkovniku spodnji del telesa.

Častniki in moštvo, vse je priskočilo in hotelo tega plemenitega junaka rešiti. Osem mož ga je odneslo in čez 5 ur je izdihnil dušo. V trenutku, ko je padel, je držal svojo roko na srcu, kjer je imel shranjeno sliko svoje soproge, otrok in brata Janeza ter križec. Nobeno oko ni bilo suho. Ž njim ni izgubil le polk mnogo, nego vsa armada, saj je bil sijajen voditelj in izredno plemenit. Bog mu daj večni mir in naj tolaži nesrečno soprogo, ki ga je nad vse ljubila.

* * *

Major Jožef Velkavrh se je rodil dne 2. decembra 1867. v Ljubljani, ljudsko šolo in spodnjo realko je dovršil v Ljubljani, kadetno šolo v Trstu. Bil je vedno odličnjak. Kot kadet, častniški namestnik, je bil dodeljen najprvo 6. pešpolku, potem je bil pa kmalu premeščen k bosenskemu polku št. 3. in št. 2. Služil je do 1. novembra 1913. — ko je postal major pri 79. pešpolku v Reki — pri bosenskih polkih v Gradcu, Budimpešti in Banjaluki.

Poročen je bil z g. Karolino Riedl ter zapušča vdovo, sinka Joška in hčerko Lotko, ki prebivajo sedaj v Gradcu. Istotako je tudi njega vezala prisrčna bratovska ljubezen do brata Alojzija in Janeza.

Tudi on je bil izvrsten častnik. Odlikovan je bil z vojaško zaslužno kolajno, po smrti pa z vojaškim zaslužnim križcem z vojno dekoracijo.

Padel — oziroma utonil je 8. septembra pri Megasi. Dobil je nalog z 1½ bataljonom, kateremu je poveljeval, ponoči prekoračiti Drino in zasesti ozemlje na drugi strani. Ob 1½3. uri zjutraj — ko je bil sredi

Drine na pontonu (čolnu), se je začel ogenj s srbske strani in rajni major je v zmešnjavi, ki je nastala, utonil.

(»Ilustrirani Glasnik«.)

Ivan Semolič.

Na severnem bojišču je padel dne 25. oktobra 1914 vrl mladenič Ivan Semolič iz Opatjesela na Goriškem, ki je služil pri 8. art. polku, 5. baterija. Bil je star komaj 23 let in znan kolesar in dirkač pri društvu »Balkan« in »Danica«. Bil je pri vseh domačih in tudi pri mednarodnih dirkah. Dirkal je tudi dirko okoli Krasa, dolgost proge 140 km. Kot dirkač je dobil 5 svetinj, eno zlato uro in zlato verižico. Bil je tudi drugače jako vzoren in vrl mladenič; ni bil obiskovalec gostilen, ni imel slabih in grdih besed v svojih ustih. Očetu je krepko pomagal v trgovini z biči in se sploh obnašal kot zrel možak. V bitki sta stala skupaj s tovarišem Slejkom in streljala na Ruse; kar je priletela ruska granata in raznesla oba na kose. Kratko je bilo njiju trpljenje, hitro sta zaspala v Gospodu in končala svoje hlabro življenje. Žalostnemu očetu in potrti materi je prišlo z Dunaja poročilo, da je padel njih edini sin Ivan. Kaj pomaga vse zdihovanje, »njega ni« pravi pesnik Gregorčič. Ena globoka tolažba pa ostane žalostnim staršem, to je tolažba, ki nam jo govori sv. Križ, da se vidimo zopet nad zvezdami.

Ivan Podboj.

V rodbini Podbojevi v Adamovem pri Vel. Laščah še ni bila zaceljena srčna rana, ki jo je vsekala izguba na bojnem polju padlega sina prof. Štefana Podboja, ko je že prišlo poročilo o junaški smrti drugega sina Ivana.

Ivan Podboj je bil rojen dne 11. novembra l. 1893. V vojsko je odšel dne 2. avgusta l. 1914. Služil je kot rekrut pri 7. topničarskem polku v Ljubljani, potem je pa odšel z rezervno baterijo, ki je bila pri deljena 25. top. polku.

Padel je dne 10. novembra l. 1914. in je pokopan na vaškem pokopališču v Tucepju, pol. okraj Jaroslaw v Galiciji.

* * *

Ivan je bil najmlajši in po smrti brata Štefana edini sin Štefana Podboja iz Ada-

movega. Spomladi l. 1914. je bil potrjen v vojake. Od doma v vojsko je šel istočasno kot njegov brat Štefan. Dne 16. oktobra je prvič in zadnjič pisal z bojnega polja, da streljajo že dva dni, zakopani v strelskih jarkih, in da padajo granate blizu njih, da pa vendar še ni nobeden ranjen pri bateriji. Prosil je, da naj se zanj moli.

Dva dni po smrti so prejeli to pismo njegovi starši. Priložen je bil listič, ki je naznanjal njegovo smrt.

Ivan je bil član Marijine družbe in Orla. Že iz otroških let je imel posebno veselje do vojaštva. Ko je odhajal na bojišče, je bil izredno pogumen in vesel.

Sedaj pa ga krije črna zemlja gališka kot njegovega brata Štefana. Ti, zemlja gališka, koliko slovenske krvi si že popila!

Anton Mivšek.

Rojen je bil dne 4. junija l. 1893. v Pešati v ugledni Lukovi hiši. Oktobra meseca l. 1912. je šel prostovoljno k vojakom in je služil pri pešpolku št. 17, 6. stotnija. Dosegel je šaržo desetnika.

Padel je v bitki pri Wolcza dolna v Galiciji dne 25. oktobra l. 1914.

Njegov gospod župnik nam je poročal: »Zelo zmožen in vrl mladenič. Načelnik Orla v št. Jakobu ob Savi, društveni tajnik in cerkveni pevec. Dasi še mlad in le preprost delavec je bil tako varčen, da je imel v hranilnici že lepo vsoto shranjeno. Poslovil se je od staršev, bratov in sester z besedami: »Ne žalujte, saj grem v vojsko za domovino!«

To je najlepše spričevalo od njegovega duhovnega voditelja.

* * *

Njegov brat Ignacij mu je napravil v spomin pesmico, v kateri pravi med drugim:

Mlad tako, si nas moral zapustiti,
mlad tako, si moral kri preliti.
Do zadnje kaplje zvest si bil cesarju,
si zvesto služil svojemu gospodarju.
Ah, ljubi brat, upi Tvoji so strti,
umreti moral si junaške smrti...

Ivan Poženel.

Zopet eden iz vrst slovenskih Orlov. Rojen je bil dne 2. maja l. 1891. v Dol. Logatcu. Služboval je pri boletnih uradih

v Metliki, Črnomlju in v Raki pri Krškem. L. 1913. je bil potrjen v vojake. Služil je pri 97. pešpolku, 2. stotniji v Bjelovaru na Hrvaškem.

Dne 8. septembra je bil ranjen in prepeljan v bolnišnico v Budimpešto, kjer je dne 10. oktobra l. 1914. umrl. Ranjen je bil v desno stran prsi pod ramo. Pokopan je na vojaškem pokopališču v Budimpešti.

Ko je bil še v Dol. Logatcu, je bil navdušen član ondotnega izobraževalnega društva, izvrsten telovadec in zelo poraben igralec. Tudi kot cerkveni pevec se je odlikoval. Ljudje so ga imeli radi njegovega ljubeznivega značaja zelo radi. Njegovi sotovariši pa so pripovedovali, da je bil pred boji miren in tih, v boju pa srčen kot lev.

* * *

Njegov brat Franc, ki je moral tudi v vojsko, ga je štiri dni pred smrtjo obiskal v bolnišnici v Budimpešti in potem iz Gužora dne 6. oktobra takole poročal domov staršem:

Dragi starši! Da bi Vam popisal, kako mi je bilo tiste ure v bolnici v Budimpešti — ne bi storil dobro — še Vam bi bilo težko.

V pisarni sem zvedel za poslopje, v katerem leži brat. Ko sem vstopil, sem slišal, da so se razgovarjale tri usmiljenke. Po nemško so govorile: »Ta je pa zelo podoben svojemu slovenskemu bratu.« »Kdo je ta?« vprašam. »Ali Ivan Poženel?« In začeli smo govoriti slovensko, ker so bile Slovenke. Ena me je potem peljala k bratu. Počasi sem stopal, oči so se obrvale proč, da ne bi videle, kar so željno iskale. Tam na št. 2. je ležal mirno in vdano. Ni se ganil, samo na očeh sem zapazil, da so se zaiskrile. Bil sem kakor v omotici, sklonil sem se k njemu: »Ivan, brat!« Oči so se nama porosile...

Od veselja mu je postalo slabo. Bal sem se. Blazina je bila krvava sveže krvi. Hudo ga boli, da stoka in ječi; tudi večkrat močno krvavi. Desna roka mu je, kakor da je nima — težka kot svinec. Ranjen je od krogle nizko doli v ramo. Kroglo so mu vzeli na hrbtu ven. Doktor mu je rekel: »Kadar se rane zacelijo, bo treba druge operacije, da se zašijejo kite, ki so prestreljene.« Treba bo še nekaj mesecev.

Upam, da bo ozdravel, ako ga ne napade pljučnica ali vročina.

Na desni mu leži star vojak, brez nog. Na levi pa štajerski Slovenec, brez desne roke. Neka dobra gospa Slovenka ga vsakih par dni obišče in mu prinese različnih jedil. Kakor mati skrbi zanj. Od 10. do 1/25. ure sem bil pri njem.

Nikdar še se nisva tako težko poslovila. Nem sem stal ob postelji in huda bol me je razjedala. Rekel mi je:

»Zdaj greš še Ti. Želim Ti vso srečo! Vrni se, vrni se zdrav domov k dobrim, dragim staršem. Čuvaj se!«

Več ni mogel. Meni je bilo zelo hudo. Sklonil sem se, ga poljubil in pobegnul.

Če se vrne on, ali jaz, ali oba, takrat bomo govorili. Čez par dni grem v boj. Bož z Vami!

* * *

Šel je. On v boj, Ivan pa iz boja v nebeško kraljestvo...

Alojzij Mrhar.

»Alojzij mi je naročil, da ako se mu kaj pripeti, naj Vam jaz sporočim, kako je. Naznanim Vam torej, da ga je včeraj ob 11. uri dopoldne ubila granata in tudi Babnika, ki ga je reševal. Oba sta bila takoj mrtva. Alojzij Mrhar in Babnik sta bila soseda, kakor mi je Alojzij pravil. Midva sva v Ljubljani skupaj služila in sva bila zelo dobra prijatelja. Mogoče, da dobite tudi od kompanije poročilo, pa se smete znesti tudi na to.«

Tako je pisal dne 26. oktobra 1914 z bojnega polja Alojzijevega domačim J. Strupi iz Rupe pri Kranju.

Njegovemu bratu Jožefu je pa pisal dne 8. decembra 1914 Alojzijevega poveljnika častnik:

»Na Vašo dopisnico z dne 3. dec. 1914 imam čast Vam naznaniti, da je Vaš brat, korporal Alojzij Mrhar, v junaškem boju pri Sanovozozany, v bližini Przemysla, padel. Infanterist Ivan Babnik pa je ranjen. Moje srčno sožalje k težki izgubi!«

* * *

Alojzij Mrhar je bil rojen leta 1883. v Stanežečah, občina št. Vid nad Ljubljano. Kot vojak je služil v Celovcu, kjer je dosegel šaržo korporala. Bil je opora in po-

nos priletnega očeta, ki je videl v njem dobrega gospodarja. Bil je blažega srca in pri vseh, ki so ga poznali, priljubljen.

Anton Ovsenek.

Zopet eden iz vrst Orlov.

Rojen je bil 24. septembra leta 1885. v Tržiču na Gorenjskem. Po poklicu je bil črevljar. Pri vojakih je služil pri 27. domobranskem pešpolku.

Padel je na sveti večer in je pokopan v Karpatih.

O njem piše njegov g. župnik: »Bil je član društva sv. Jožefa in telovadnega odseka. — Vrl, krščanski mladenič!«

Ivan Vovšek.

Rojen je bil dne 14. decembra l. 1886. v trgu Braslovče kot edini sin posestnika in usnarja Vovšeka. Že pri prvi mobilizaciji je stopil pod orožje in komaj pričakoval, da je šel iz Celja na bojno polje.

Služil je kot rezervist pri domačem pešpolku št. 87 pri 1. stotniji. Dne 19. okt. 1914 ga je v bližini Dobromila v Galiciji zadela sovražna krogla pod koleno desne nože, kjer je obtičala. Ležal je potem celo noč in cel dan na bojišču, šele proti večeru drugega dne so ga prinesli do obvezovališča. Radi raznih vojaških težkoč je bil šele 25. oktobra prepeljan v Miskolcz na Ogrsko. Med potoma se mu je pa kri zastrupila. »Še sreča je bila,« tako je pisal, »da me je en zdravnik opazil, in da so mi takoj nogo odrezali, drugače bi bil v dveh urah umrl.« Toda tudi s to operacijo mu niso mogli rešiti življenja. Umrl je v bolnišnici na Ogrskem dne 8. novembra 1914. Pokopan pa je bil dne 10. novembra na vojaškem pokopališču.

Žalujoči starši in sestre so sklenili, da ga pokopljejo doma. Zato so njegove zemeljske ostanke prepeljali dne 14. novembra v Braslovče na njegov rojstni dom, odkoder je imel veličasten pogreb na domače pokopališče. Gospod dekan braslovški mu je govoril ganljiv govor v slovo. Spremilo ga je k večnemu počitku domače gasilno društvo, katerega zastavonoša je bil rajnki. Tudi sosedna gasilna društva so se pridružila spremstvu.

Pokojni je bil tudi član bralnega, pevskega in olupševalnega društva. Rad je so-

deloval pri raznih prireditvah, ker je bil veselega in prikupnega značaja. Društva, fantje in dekleta so položili lepe vence na njegov grob.

* * *

Iz njegovih pisem, ki jih je pisal domov z bojnega polja, povzemamo sledeče:

Celje, 14. avgusta 1914. Dragi starši! Pošiljam Vam zadnje pozdrave iz Celja. Srce pluje v navdušenosti za domovino. Živio! Vse za Avstrijo! Gremo proti Rusiji.

23. avgusta 1914. Naznanjam Vam, da sem zdrav, hvala Bogu. Vsak dan pričakujemo spopada. Pozdrav vsem!

1. oktobra 1914. Prosim, pošljite mi nekaj zimske obleke... Eno leseno fajfo mi kupite... Veliko mi ne pošljite, ker nimam kam djet... Vas pozdravlja Vaš Ivan.

3. septembra 1914. Z božjo pomočjo sem še živ. Mnogo naših fantov je že padlo; jaz sem bil že trikrat v ognju. Oh, to je strašno, ko topovi grme in puške pokajo, pa padajo cele vrste. Molite zame, ker sem vsak dan v smrtni nevarnosti.

20. septembra 1914. Ne vem, ali mi nič ne pišete? Dobil še nisem nobenega pisma. Hvala Bogu! še sem živ in zdrav. Ne morem Vam popisati, v kakšni smrtni nevarnosti sem že bil. Mnogo bi Vam imel povedati, pa ne smem in nimam časa.

22. septembra 1914. Kako je to, da mi nič ne pišete? Popolnoma sem se že privadil na to življenje. Če pridem kdaj domov, bom vedel veliko povedati. Molite zame, da me bo Bog še naprej čuval, kakor me je dozdej.

Prvi dan po operaciji: Z žalostnim srcem Vam moram poročati žalostno vest, ki je uničila moje življenje in strla Vaše upe. Tolažite se kot mene tukaj drugi tolažijo...

V pismih, ki jih je še pisal iz bolnišnice, si je močno želel domov. Čez en mesec je prišel — mrtev.

Karol Klemen.

Padel je v Galiciji, kje je pokopan, se ne ve.

Rojen je bil 11. januarja l. 1895. v Prevratu pri Konjicah. Služil je kot enoletni prostovoljec pri 17. pešpolku, 16. stotniji v

Celovcu od 1. oktobra l. 1913. Za časa mobilizacije je prišel v Ljubljano, odkoder se je podal na bojišče.

Pri Grodeku je bil že 6. septembra prvič ranjen v nožo. Kot prvi ranjenec je prišel v bolnišnico v Baden pri Dunaju. Ko se mu je rana zacelila, je odšel dne 6. oktobra zopet nazaj na bojno polje.

Dne 7. januarja 1915 je prišlo domačim prvo poročilo, da je Karol, ranjen v trebuh, dne 19. decembra 1914 umrl.

Mlad cvet, up staršev!

Karol Lichtenegger.

Živel je pri starših v Braslovčah na Štajerskem.

Dne 25. julija je prišel ves vesel domov in povedal, da so nabiti lepaki za mobilizacijo, in da bo moral v vojsko. Poln navdušenja je zavriskal: Živela Avstrija! Ko je bil v Celju v vojašnici, je vedno hodil v pisarno povpraševati, kdaj bodo šli v vojsko, in ko je prišlo povelje, da mora v vojsko proti Rusom, je prosil, da naj ga predstavijo, ker bi šel raje proti Srbom, da bi se rad maščeval nad njimi, ker so storili toliko gorja našemu cesarju . . . Ugodili so njegovi prošnji in ga poslali v boj proti Srbom.

V boju pri Jagodini planini je bil dne 22. septembra 1914 ranjen v levo roko. Ko je dobil v gornjo laket tri šrapnelske drobce, je rekel svojim tovarišem: »Deset Srbov moram še ustreliti.« Streljal je naprej in dobil kroglo v spodnjo laket že ranjene roke. V strašnih bolečinah se je zgrudil na tla. Ko je prišel do zavesti, je moral še dve uri daleč bežati, da je prišel do obvezovališča. Od tam so ga poslali skozi Budimpešto na Dunaj, kjer je dne 26. okt. 1914 umrl za zastrupljenjem krvi.

Dne 25. oktobra zvečer je prejel svete zakramente, potem je pa celo noč prepeval slovenske pesmi. Drugo jutro okoli 11. ure je brez bolečin izdihnil junaško dušo.

Pri pogrebu je bila mlajša njegova sestra, dva brata sta v vojski. Slovenska dekleta na Dunaju so mu okrasila krsto s cvetjem. Pokopan je na dunajskem pokopališču v grobu, ki ga je padlim junakom določila dunajska občina.

Rojen je bil dne 27. oktobra l. 1884. v Braslovčah na Štajerskem. Po poklicu je bil krojač. Za njim žalujejo oče, mati, dva brata in tri sestre.

Ludovik Tomšič.

Bil je žagar, vnet član Marijine družbe in dober cerkveni pevec. Rojen je bil dne 12. julija leta 1889. Služil je pri pešpolku št. 17 v Celovcu.

Staršem, katere je pokojni podpiral s svojim zaslužkom, ko je bil doma, je prišlo dne 15. oktobra l. 1914. poročilo, da je njih sin padel v boju pri Grodeku.

Iz kart, ki jih je pisal z bojnega polja svojim staršem, zveni ena prošnja: Molite zame!

* * *

Njegov prijatelj je pisal o njem: »Ko smo šli iz Ljubljane, sva bila oba žalostna, posebno pa Ludovik, kakor bi že naprej vedel, da ga čaka gotova smrt. Ko pa je v boju začul pokanje sovražnih pušk, je pozabil na vse in se boril navdušeno, dokler ga ni prehitela smrt. Padel je prvi pri stotniji. Med tem časom je bila pobita in ranjena ena četrtna stotnije. Vsi so se borili hrabro kot levi . . .

Ivan Pavšič.

Oglasil se je bojni rog in je poklical cvet fantov in mož na bojno polje. Zapustili so svojo milo domovino, sorodnike in prijatelje. Marsikdo izmed teh pa se ne bo več vrnil . . .

Tudi Tebe, dragi Ivan, ne bo več nazaj.

Grobovi plakajo.

Ivan Pavšič, posestnik v Zgornji Šiški, oficijal deželne vlade in rez. poročnik pri 37. pešpolku, se je rodil 25. decembra 1879 v Ljubljani. Njegovi starši so kupili znano gostilno »pri birtu« v Zgornji Šiški. Ker je bil deček zelo nadarjen, so ga poslali starši v realko, katero je dovršil z dobrim uspehom. Posebno veselje je imel do godbe in telovadbe in je bil prvi telovadec v realki. Po dovršenih študijah je služil kot prostovoljec pri 27. pešpolku, stopil nato kot uradnik k finančni direkciji, potem pa k deželni vladi, kjer je postal oficijal pri računskem oddelku. Bil je vesten in natančen v svoji službi, da so ga njegovi pred-

stojniki stavili drugim za zgled. Posebno mu je bil pri srcu domači kraj Zgornja Šiška, kjer je bil občinski svetovalec, ustanovil gasilno društvo, poučeval petje itd.

Leta 1906. se je poročil z Ivanko Pečnik iz znane »Urbančkove« gostilne na Ježici.

Ko je izbruhnila vojska, je pohitel na prvi poziv kot rez. poročnik 37. pešpolka v Kastelnuovo v Južno Dalmacijo, odkoder so ga poslali v Crkvice, nato pa na črnohorsko mejo. Iz pisem, katere je pisal svoji soprogi, bratu župniku na Turjaku, svojim prijateljem in iz njegovega dnevnika je razvidno, kako nepopisne vojaške napore je preстал v črnohorskem skalovju v večnem snegu na Velikem Orientu in na Lisacu 1800 m visoko. Iz poročila vojaškega zdravnika je posneti, da je bil nekaj dni pred smrtjo na dopustu v Crkvicah, odkoder je odšel s svojim vojaštvom zopet na gore, kjer je bil v večdnevem hudem boju s Črnogorci. Umrli je 11. novembra ob 7. zvečer in je bil 12. novembra ob 3. popoldne pokopan z vsemi vojaškimi častmi na gori Lisac. Vojni kurat iz Crkvice je blagoslovil truplo. Ob grobu mu je govoril polkovnik, poudarjajoč njegove vsestranske vrline. Zbrano vojaštvo je bilo ganjeno do solzá. Pokojnik je bil zlata duša, veren človek, ljubezniv družabnik, natančen gospodar in uradnik, zvest soprog, skrben oče in je zapustil dva sinčka Ivana in Marijana.

Gospod naj Ti dá večni mir in pokoj in večna luč naj Ti sveti!

Njegov brat, župnik na Turjaku, mu je posvetil sledečo pesem v spomin.

Poklical te je bojni rog
in ti si brez pomude
zapustil rodni krov in log,
v preteče čase hude
zroč veder, radosten, miran, —
zdaj si teman, molčeč, zaklan,
moj brat edini!

Ti bil si mi v resnici brat
po krvi in po srci.
Ljubezni bóčil se je grad
v detinjstva nama vrtci,
in ko zorela sva v moža,
sva bila eno, dasi dva,
moj brat edini!

Zdaj srce moje stresa mraz, —
kako ga naj ogrejem!
Zasul te je grmeči plaz,
jaz samcat dalje spejem
do groba, ko te najdem spet,
o dragi družo mladih let,
moj brat edini!

Kjer med grozote zvest vodnik
si vodil svoje roje,
zdaj spavaš bled in nem in tih,
nad tabo ritme poje,
oj strašne ritme grom topov,
gubeč z gora se v dno valov,
moj brat edini!

Za vzglavjem sivi Lisac sèn
svoj starčevski ti sanja,
s sušljanjem tajnim šop rumen
čez postelj bukev klanja,
Ob rami bojni drug leži,
ki bil junak je kakor ti,
moj brat edini!

Odeja tvoja črna prst,
ki čez in čez te krije,
na njej igličja zelen brst
in prapot zraven gnije,
iz nje zgovorni križa molk
pričuje, kak te ljubil polk,
moj brat edini!

Prisega carju — nje pečat
je ôlovo sovražno.
Prisegi zvest si pal, o brat,
to je pri Bogu važno,
saj stopil predenj si ves čist,
brezmadežen, kot sneg, bel list,
moj brat edini!

A srce moje stresa mraz, —
kakó naj ga ogrejem!
Zasul te je grmeči plaz,
jaz samcat dalje spejem
do groba, ko te najdem spet,
o dragi družo mladih let,
moj brat edini!

Jožef Pavlin

se je rodil v Naklem pri Kranju 6. marca 1875. Vstopil je kot podobarski učenec v delavnico podobarja Janeza Vurnika v Radovljici. Nato je bil nekaj časa pomočnik pri Vurniku, potem pa je bil dve leti

na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli, kjer je dovršil III. in IV. letnik.

Kot vojak je bil skoro tri leta rezbar in vodja polkovne šole v Oseku, za kar je postal četovodja. L. 1900. spomladi je potoval po Italiji, jeseni pa je šel na dunajsko akademijo, kjer je en semester poslušal predavanja o anatomiji. V tem času je izvršil modele za kipe velikega oltarja na Brezjah.

L. 1902. je bil kratko dobo na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Bolcanu, potoval je po Tirolskem in Bavarskem in se je povrnil k Vurniku. Tu je izvršil večino kiparskih del v kamnu in lesu za cerkve na Bledu, Brezjah, Novi štifti itd., nekaj portretov v marmorju, kip za spomenik (vodnjak) Josipine Hočevar na trgu v Radovljici. Bil je v marsičem desna roka rajnega Vurnika.

Po smrti Vurnika l. 1911. je prevzel njegovo delavnico in si je s svojim solidnim delom kmalu pridobil ime. Izdelal je med drugim spomenik škofa Janeza Krizostoma Pogačarja v župni cerkvi na Breznici na Gorenjskem. Po načrtu prof. Peruzzija je izvršil nagrobni spomenik pesnika Antona Medveda v Kamniku. Zadnje spomlad je postavil v škofijski kapeli v Trstu marmornat oltar po načrtih arhitekta Ivana Vurnika. Prižnica in lepa ograja na koru na Brezjah je njegovo delo. Na lanski obrtni razstavi v Radovljici je imel precej predmetov, med drugimi kip sv. Jožefa za Tržič in več kipov za Grahovo. Nazadnje je imel v delu veliki oltar za romarsko cerkev na Zaplazu, dalje nekaj tabernakelnov in več menz.

Bil je zelo nadarjen, zraven pa tudi silno priden in je veliko študiral. Bil je spreten risar in je narisal več portretov. Jeseni bi bil začel poučevati risanje na obrtni šoli v Radovljici. Domača cerkvena umetnost je mogla še mnogo pričakovati od njega.

Zanimal se je tudi za javno življenje. Bil je mestni svetovalec v Radovljici. Vsled svojega blagega značaja je bil splošno priljubljen.

Na prvi dan mobilizacije je bil poklican k vojakom in 15. avgusta je odšel iz Ljubljane. Kakor pa je bil vesten in priden v svojem poklicu, tako je bil tudi pogumen v vojski. A že 30. avgusta je ruska granata

pretrgala nit njegovega življenja pri Premeyslanyh. Zapušča ženo in tri otroke. Naj počiva v miru v daljni Galiciji!

Andrej Šepec,

četovodja pešpolka štev. 87. pri oddelku strojnih pušk, po poklicu trgovski sotrudenik, je bil rojen leta 1887. v Kapelah pri Brežicah. Umril je v bolnišnici »Rdečega križa« v Požunu na Ogrskem dne 28. okt. 1914 vsled rane na glavi, katero je dobil od šrapnela na severnem bojišču dne 21. okt. 1914.

Za nepozabljenim, nad vse dragim žaluje njegova mati, nevesta, tri sestre in dva brata, izmed katerih je eden tudi na severnem bojišču.

Bodi padlemu junaku lahka tuja zemlja!

Franc Pravhar

je bil rojen v Naklem pri Kranju, gimnazijo je dovršil v istem mestu. Po končanih gimnazijskih študijah je služil kot enoletni prostovoljec pri pošt. in telegraf. regimentu v Korneuburgu. Potem je vstopil v službo k deželnemu odboru, kjer je bil priljubljen pri tovariših in predstojnikih. Padel je junške smrti pri Valjevu dne 9. decembra 1914., ravno ko je navijal brzoglavno žico. Zadet v srce je takoj umrl.

Josip Skubic.

Rojen je bil v Paradišču pri Šmarju dne 12. oktobra 1890. Služil je kot rezervnik pri 17. pešpolku in je postal v vojski poddesetnik. Na bojišču pri Wolčadolni mu je sovražni šrapnel odtrgal glavo, vsled česar je 18. oktobra umrl. Bil je jako marljiv in priden fant in tudi dober družabnik.

Ivan Tavčar

je bil rojen v Godnjah pri Dutovljah. Ko je doslužil vojaška leta in se vrnil domov, se je z veseljem oprijel svoje obrti, kamnoseštva; čez dve leti se je poročil. Odslej je živel v slogi in ljubezni s svojo malo družinico; edino veselje mu je bila soproga, otroci in starši. Bil je zelo skrben, bogaboječ gospodar in vnet cerkven pevec. Komaj pa je preživel tri leta tako srečno, ga je domovina poklicala pod orožje.

Z bojišča je mnogokrat pisal svoji soprogi in staršem lepa tolažilna pisma, kakor more le človek, ki je vdan vsemu, kar Bog pošlje. Med drugim je večkrat v pismu opomnil: »To je vse božja volja; Bog nas ni ustvaril za veselje tega sveta, ampak da si zaslužimo srečno bodočnost.«

Padel je dne 22. oktobra 1914 junaške smrti na severnem bojišču, zadet od krogle v glavo. Tvoj spomin, predragi Ivan, ostane vedno med nami!

Anton Bobnar

je umrl dne 29. decembra 1914 na Ogrskem v bolnišnici vsled ran, dobljenih na severnem bojišču. Rojen je bil leta 1883. na Fužinah pri Ljubljani. Pokojni je bil dober gospodar in kovaški mojster ter večletni član Katol. slov. izobr. društva in cerkven pevec pri D. M. v Polju, kakor tudi izvrsten igralec na društvenem odru. Bil je veren katoličan, ki se ni sramoval pokazati svojega prepričanja. Naj Ti bo rahla ogrska zemlja!

Jakob Tesovnik.

V mnogih župnijah, skoro v vsaki, zahteva v sedanjem času domovina svojih žrtev. Tudi Sv. Ksaverij v Savinjski dolini žaluje že za junakom Jak. Tesovnikom, ki je padel na južnem bojišču dne 7. novembra 1914. Ko so zazvonili zvonovi, naznanjajoč njegovo smrt, se je marsikatero oko orosilo in slišal bi lahko marsikje besede: »Škoda za tako pridnega fanta!« Bil je res vrl mladenič. Zato je bil tako priljubljen med svojimi sestrami in starši, zato sedaj tako bridko občutijo njegovo izgubo. Za njim žaluje tudi ksaverijansko kat. izobr. društvo, katerega vnet pristaš je bil vedno in zadnje leto tudi odbornik. Bodi Ti lahka tuja zemljica, blagi mladenič, ki si moral v cvetu mladosti izdihniti svojo blago dušo!

Franc Bezljaj,

posestnik iz Spodnjega Kašla, rezerv. prostak pri 17. pešpolku, je odšel na severno bojišče. Bil je ranjen 24. oktobra 1914 v glavo in potem ujet od Rusov. Te dni se je naznanilo župnišču v D. M. v Polju, da je ranjenec dne 28. oktobra 1914 v bolnišnici v Dobromylu na Ruskem umrl. Omenjeni je bil skrben oče in zapušča mlado ženo in

tri nepreskrbljene otroke; od teh je eden, eno leto star, tudi pred kratkim umrl. Sedaj je ubogi, tako potrli vdovi umrla še njena mati. Pač nesreča: trije smrtni slučajji na enkrat. Padlemu junaku bodi blag spomin in lahka tuja zemlja!

Ivan Tonh,

narednik 17. pešpolka, iz Štepanjevasi, je bil odlikovan na bojišču s srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda. Rojen je bil dne 24. decembra leta 1887. na Brezovici pri Ljubljani. Nit življenja se mu je utrgala dne 27. novembra 1914 na severnem bojišču. — Bil je nad vse priljubljen pri svojih tovariših ter zvest vojak domovini, kar nam pričča zadnja dopisnica, ki jo je dobila žena rajnega: »Vaše blagorodje! — Naznanjam, da je narednik Ivan Tonh, iz Štepanjevasi, oženjen, padel v boju dne 27./11. 1914, v času med 2.—3. uro popoldne; od vseh tovarišev kar najbolj obžalovan je izdihnil svojo blago dušo. Njegovim ostalim iskreno sožalje! Vdani Gustav Kralj, Res. korp.« Mlad si žrtvoval svoje življenje in odšel v večnost.

Počivaj v miru, dragi Ivan!

Albin Lampič

se je rodil dne 29. januarja 1888. l. v Štepanjevsi pri Ljubljani. Bil je vedno veselega značaja, čeravno mu je bila usoda nemila! Vesel je odhajal na bojno polje ter je tolažil svojo edino sestro Minko: »Ne žaluj, saj grem v boj za domovino!« Tudi je še pristavil: »Ako se tu več ne vidiva, na svidenje nad zvezdami, kjer ni bridkosti in težav!« — Uresničile so se njegove zadnje besede, Bog ga je poklical v boljše življenje. Padel je na severnem bojišču. Bil je ljub prijatelj svojim tovarišem in zvest junak do zadnjega izdihljaja! Lahka mu bodi tuja zemljica!

Franc Modic.

Pokojni Franc Modic je bil rojen meseca januarja l. 1889. v Brestu, občina Tomišelj, fara Studenec pri Ljubljani. Bil je nadarjen, pošten in zaveden slovenski mladenič. Bil je član Gasilnega društva in izvrsten gasilec, ki ga bo društvo zelo pogrešalo. Imel je lepo prihodnost, kajti bil je vnet sadjerejec in izvrsten kmetovalec.

Bil je ranjen v Galiciji pri Grodeku. Podlegel je težkim ranam v neki bolnišnici na Ogrskem in umrl dne 14. septembra leta 1914.

Avguštin Rojnik

je bil rojen 8. avgusta leta 1889. v Polčah pri Braslovčah v Savinjski dolini. Služil je pri 87. pešpolku pri III. oddelku strojnih pušk. Malo je bil znan med širnim svetom, pa tembolj priljubljen med domačini. Bil je vzoren mladenič, treznega duha, zvest prijatelj in podpiratelj dobrih društev. Živel je vzgledno in bil mnogim v izpodbudo. Edina njegova zabava — dobra knjiga in dober časopis. Zvest domovini je z živo vero v Vsegamogočnega in s trdnimi upi na zmagi z veseljem prijel za orožje.

Slutil je bližnjo smrt, ko je odhajaje rekel:

»Nikoli več ne bom tod hodil. Z Bogom, moji ljubi. Na svidenje nad zvezdami!« Iz zadnjega njegovega pisma, ki ga je pisal 16. avgusta, par besed: »Čutim, da se mi bliža zadnja ura; veliko bi Vam še rad povedal, pa žalibog zdaj je prepozno. Moje srce je polno sočutja do ljube, pa tako stiskane domovine.«

Nepozabljivi Gustl, počivaj mirno v zemljici tuji in kakor si rekel: Na svidenje nad zvezdami!

Franc Dobnik.

Stotnik Dobnik je 14. decembra 1914 zjutraj vodil svoj bataljon k naskoku na sovražnika. Bil je še kakih 20 korakov od sovražnika oddaljen, ko ga zadene v trebuh ruska krogla. Drugi dan so ga prepeljali v mesto, toda na poti je ranam podlegel. Pokopali so ga z vsemi vojaškimi častmi v navzočnosti polkovnika.

Stotnik je bil pri moštvu jako priljubljen. Rad je izpolnjeval krščanske dolžnosti in je bil v tem oziru svojim vojakom naravnost vzor. Njegov strežnik je dobil nalog, pripeljati stotnikovega konja v Gorico, kjer biva pokojnikova vdova-soproga z dvema otročičema. Bog potolaži njo in siroti!

Mihael Lenart.

Po domače so mu rekli »Debec«. Bil je posestnik v Smolenji vasi pri Novem mestu. Dne 19. decembra 1914 je bil ranjen na severnem bojišču. Sovražna krogla ga

je zadela v levo ramo. Prepeljali so ga v bolnišnico na Ogrsko v Debrecin, kjer je pa dne 28. decembra umrl.

Pokojni je služil pri 17. pešpolku. Doma zapušča žalujočo ženo, sina in dve hčeri, starše, brata in dve sestri. Bil je dober in marljiv kmet. Usmiljen je bil do revežev, tako se glasi poročilo o njem. Tudi sosede so ga imeli radi in žalujejo za njim. 34 let star je moral zapustiti svet.

Iz pisem, ki jih je pisal z bojnega polja, veje ljubezen do žene in otrok. Na dan svojega godu je pisal ženi: »Ako Bog dá, bomo pa drugo leto moj god drugače obhajali...«

Obhajal ga bo v nebesih pri svojem patronu sv. Mihaelu.

Franc Mačajne.

Tudi on je bil kmet. Rojen je bil dne 21. novembra leta 1880. v Plužnah pri Otaležu na Goriškem. Služil je pri 20. lovskem polku. Od doma je šel dne 27. julija in našel smrt v Galiciji. Njegovi tovariši so pripovedovali, da je bil zadet v glavo. Kje pokriva zemlja njegovo truplo, se ne vé.

Kot mladenič je bil vedno šaljiv, za vsakega je imel prijazno besedo. Do revežev je bil radodaren, sosedom je rad pomagal in ni nobenemu odrekel pomoči, ako je tudi sam s svojo kmetijo veliko trpel. Ko so gradili v Plužnah gasilski dom, se je izkazal zelo požrtovalnega. Podnevi je delal na svoji kmetiji od ranega jutra do poznega večera v najhujši vročini. Zvečer je šel pa pomagat delat za gasilski dom. On je bil podnačelnik gasilskega društva. Kot fant in kot oče je svoje verske dolžnosti vestno spolnoval.

Zapušča tri male, nepreskrbljene otročiče in ženo.

V vojski je pisal dnevnik do 5. oktobra 1914. Ta dan se dnevnik konča, ker je ta dan končal Bog dneve njegovega zemeljskega življenja...

Janez Valušnik.

Tako še mlad!

Rojen je bil 21. maja leta 1890. v Malošah pri Beljaku. Po poklicu je bil krojač. Kot vojak je služil pri 7. pešpolku v Gradcu.

Kdaj in kje je padel, se ne vé. Par vojakov-tovarišev je poročalo, da je padel že koncem meseca avgusta in da je bil ranjen v trebuh.

Bil je vrl in značajan slovenski fant iz Koroške. Rad je čital slovenske knjige in časnike in si tako z marljivostjo nadomestil, česar mu šola ni dala — namreč znanje materinščine, katero je obvladal popolnoma v govorici in pisavi. Ni se sramoval svojega materinega jezika, kakor je to žal tako v navadi pri enem delu koroške mla-

dine. Sodeloval je rad in z uspehom pri slovenskih igrah.

Bodi mu lahka zemlja gališka!

Ignac Hribar.

Dvaindvajsetletni Orel. Po poklicu vrtnar. Vojak pa z dušo in telesom. Dne 8. septembra je padel v Galiciji pri Grodeku. K vojakom je šel prostovoljno in je služil že tretje leto v Celovcu.

Bil je vnet član Marijine družbe in zaveden Orel še kot vrtnarski vajenec.

Deveti sešitek „SVETOVNE VOJSKE“, ki izide dne 1. marca, bo nadaljeval poročila o bojih s Srbi. Tudi v tem sešitku bo objavljenih več zanimivih izvirnih poročil iz pisem. Sešitek bodo krasile lepe izvirne slike.

Zemljevid Europe

bo priložen enemu prihodnjih sešitkov. Nudil bo še mnogo več, kakor se je prvotno poročalo. Ker bi morala pa vsled zemljevida odpasti dva sešitka, smo se na željo naročnikov odločili zemljevid naročnikom po znižani ceni posebej zaračunati. Za naročnike „Svetovne vojske“ bo veljal zemljevid samo 1 K. Sam zase kupljen bo pa veljal zemljevid 3 K. Naročnikom „Svetovne vojske“ bomo z zemljevidom poslali poseben račun in položnico za 1 K.

☛ „Svetovna vojska“ se naroča v Katoliški Bukvarni v Ljubljani. ☛

POJASNILO. S tem sešitkom smo pričeli objavljati životopise padlih slovenskih vojakov-junakov. Pozneje bomo te životopise nadaljevali, tako da bomo zbrali kar največ mogoče spominkov junakov, ki so žrtvovali življenje na bojnem polju. Slik vseh padlih junakov nismo mogli temu sešitku pridejati. Priobčili jih bomo pa v onem sešitku, v katerem se bodo životopisi nadaljevali.
